SOPHOKLES

PHİLOKTETES

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

YUNANCA ASLINDAN ÇEVİREN: ARİ ÇOKONA

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Genel Yayın: 3278

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

SOPHOKLES
PHİLOKTETES

ÖZGÜN ADI
ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

YUNANCA ASLINDAN ÇEVİREN
ARİ ÇOKONA

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2014
Sertifika No: 29619

EDİTÖR
KORAY KARASULU

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
NEBİYE ÇAVUŞ

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM, MART 2015, İSTANBUL

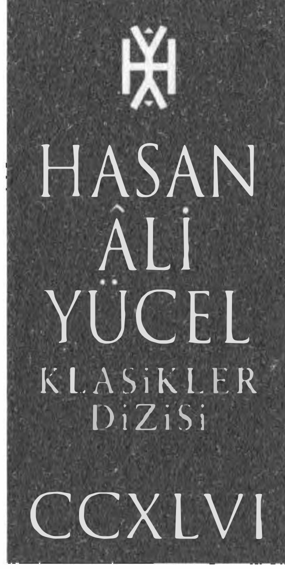
ISBN 978-605-332-427-0 (CİLTLİ)
ISBN 978-605-332-426-3 (KARTON KAPAKLI)

KİTAP MATBAACILIK SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
DAVUTPAŞA CADDESİ NO: 123 KAT: 1
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 482 99 10
SERTİFİKA NO: 16053

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

SOPHOKLES

PHİLOKTETES

YUNANCA ASLINDAN ÇEVİREN:
ARİ ÇOKONA

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Sunuş

Sophokles (MÖ 497/6 – 406/5)

Sophokles Marathon Meydan Savaşı'ndan beş yıl önce doğdu, Salamis zaferinin kutlamalarına katıldı ve Peloponez Savaşı'nda Atina'nın yenilerek teslim olmasından bir yıl önce bu dünyadan ayrıldı. Hayatı, Atina'nın en parlak dönemiyle örtüştü. Çocukluğu Pers Savaşları'yla geçti, Delos Birliği'nin zamanla bir tür Atina İmparatorluğu'na, sonra tiranlığa dönüşmesinin tanığı oldu ve onur kırıcı bir yenilgiyle yıkılışını izledi. Çağdaşı tanıklıklar, ozan ve vatandaş olarak bu sürece aktif bir katılım gösterdiğini belgeler.

Sophokles MÖ 497/6'da Atina'nın banliyösü Kolonos'ta doğdu. Babası Sophilos zengin bir zırh ve silah imalatçısıydı. Yakışıklılığı, müziğe ve dansa yatkınlığı sayesinde 480'de Salamis Deniz Savaşı'ndan sonra yapılan kutlamalarda gençler korosunu yönetti ve Paian marşını okudu. Müzik öğretmeni Lambros'tu. Plutarkhos, besteci olarak onu Pindaros'la eşit tutar. Sert ve realist bulduğu Philoksenos ile Timotheos'tan farklı olan sakin ve ağırbaşlı müziğini över. Bu karşıtlık Timotheos'un etkisinde kalan Euripides ile Sophokles'in koral beste ve monodilerinde de görülebilir. 468'in "Büyük Dionysia" bayramında katıldığı ilk tiyatro yarışmasında Aiskhylos'u yenerek birinci olur.

Sophokles, önemli bir görev sayılan, Delos Birliği'nin bütçesini denetlemekle yükümlü *hellenotamias* oluşuyla ilk kez siyasi alanda sorumluluk üstlenir. Biri Samos isyanını bastırmak üzere 440'ta Perikles'le, diğeri 426 ya da 423'te Nikias'la birlikte olmak üzere iki kez *strategos* (general) seçilir. 413'te Sicilya seferinin başarısızlığını sorgulamak üzere toplanan heyette *provulos* (denetmen) olarak görev alır. Atina'da Asklepios kültü resmî olarak kabul edildiğinde, tapınak inşası bitene kadar, tanrının heykelini evinde konuk eder ve tanrı adına bir paian besteler. Asklepios ile bağlantılı daha küçük bir tanrı olan Alkon'un rahibi olarak görev yapar.

Sophokles, Aiskhylos ve Euripides'ten farklı olarak, kendisini saraylarına çağıran kralların davetlerini kabul etmedi ve ülkesinin görevlendirerek gönderdiği seyahatler dışında Atina'dan hiç ayrılmadı. Eşi Nikostrate'den İophon ve Sikyonlu *Haitera* (metres) Theoris'ten Ariston adında iki oğlu oldu. İophon ve Ariston'un oğlu genç Sophokles tanınmış birer tragedya yazarıydı. Ölümünden birkaç ay önce katıldığı son tiyatro yarışmasında, bir süre önce ölen Euripides'in anısına hürmeten, korosunu ve oyuncularını sahneye matem elbiseleriyle çıkarttı.

Son yıllarında oğluyla mahkemelik olduğuna ilişkin yaygın bir iddia vardır. Buna göre, oğlu İophon, babasının akıl sağlığının yerinde olmadığı iddiasıyla mahkemeye başvurarak malının mülkünün idaresini ele geçirmek ister. Yaşlı ozan da yeni yazmış olduğu *Oidipus Kolonos'ta* tragedyasından dizeler okuyarak aklının başında olduğunu kanıtlar. Bu hikâye büyük bir ihtimalle dönemin bir komedyasından alınmış olmalı. Phrynikhos mezar yazıtında: "*Sophokles birçok güzel tragedya yazdı, uzun yıllar yaşayarak bilgeliğe erişti ve mutlu öldü. Hiçbir hastalıktan acı çekmeden, günlerini sakin bir şekilde bitirdi,*" diye yazdığını aktarır. Aristophanes de, ölümünden bir yıl sonra sahnelediği *Kurbağalar'da* onu "*Yaşayanlar arasında mutluydu, şimdi ölüler arasında*

da mutlu," sözleriyle anar. Sophokles, yakın arkadaşları Sokrates'in hocası Arkhelaos, filozof İon, ressam Polygnotos ve Miltiades'in oğlu, hiç yenilgi tatmamış komutan Kimon gibi Atina'nın altın çağında yaşamış seçkin bir Atina yurttaşı ve örnek bir bilgeydi.

Sophokles, X. yüzyılda derlenen *Souda* sözlüğüne göre 123 oyun yazdı ve katıldığı yarışmalardan 24'ünde (24x4 =96 oyun) birinci, diğerlerinde ikinci oldu. Yarışmalarda hiç üçüncü olmadı. Bugün kaybolmuş olan *Nausika* ve *Thamyris* gibi ilk eserlerinden bazılarında bizzat sahneye çıktığı ve Atina'nın Poikile Stoa Meydanı'nda onu kithara çalarken gösteren bir resmin asılı olduğu kayıtlıdır. Günümüze kadar gelen yedi tragedyası ve bu tragedyaların tahminî yazılış yılları şöyledir: *Aias* (450–442), *Trakhisli Kadınlar* (440'tan önce), *Antigone* (441), *Kral Oidipus* (430'dan hemen sonra), *Elektra* (418–410), *Philoktetes* (409) ve *Oidipus Kolonos'ta* (406/5). Son oyun, ölümünden sonra adaşı olan torunu tarafından 401'de sahnelendi. 1907'de Mısır'da, tanrı Hermes'in ilk kahramanlıklarıyla ilgili "satyrikon drama"sı *İkhneutai* (*İz Sürücüler*)'den büyük bir fragman bulundu. 2005'te de, infrared teknolojisiyle *Epigonoi* (*Ardıllar*) tragedyasından birkaç fragman okunabildi.

Souda, Sophokles'in *Koro Hakkında* [Περί χοροῦ=peri horu] adlı bir kitap yazdığından söz eder. "Koro" antik dönemde tragedyanın resmî adı olduğuna göre, bu eser ozanın tiyatro sanatı hakkındaki düşüncelerini içeriyor olmalıydı. Sophokles'e atfedilen deyimler, Aiskhylos hakkındaki değerlendirmesi, kendi kahramanlarıyla Euripides'in kahramanlarını karşılaştırması ve tarzı hakkında verdiği bilgiler hep bu kitaptan alınmış olmalı.

Aristoteles *Poetika*'da Sophokles'in tragedyaya getirdiği yenilikleri şöyle sıralar: Aktör sayısını ikiden üçe çıkararak kurgunun daha karmaşık olmasına olanak tanıdı. İlk kez sahne dekorlarını kullandı ve o zamana kadar on iki

kişiden oluşan koroyu on beş kişiye çıkarttı. Son olarak, Aiskhylos'un getirdiği yarışmalara katılan üçlemelerde konu birliği olması şartını kaldırarak konuları birbirinden bağımsız üçlemeler geleneğini başlattı.

Sophokles günlük dilde kullanılan kelimeleri tercih etse de bu doğal dile şiirsel bir nitelik kazandırdı. Lirik kısımlar mecazlar bakımından zengindir, ancak bunlar Aiskhylos'taki kadar yoğun değildir. Sık kullandığı tek dizelik diyaloglar *(stikhomithia)* ve bir dizenin iki kahramana paylaştırılması tekniği *(antilavi)* oyunlarına hareketlilik kazandırır. *Tragike eironeia* adıyla bilinen sevdiği bir tekniğe göre, sahnedeki aktörler seyircilerin bildiği ya da kolaylıkla tahmin edebileceği bazı şeyleri bilmez görünürler. Sophokles'in eserleri, efsane evreninin terk edilerek, yerine dünyevi bir evrenin yerleştirildiği birey temelli tragedyalardır. Oyunlarında toplumun baskısı altındaki birey incelenir.

Aristoteles ozanın kahramanlarının, *"Bizim gibi, ama bizden daha soylu,"* olduğuna dikkat çekerek onları beğendiğini söyler. Euripides'te kahramanlar hayatta oldukları gibi canlandırılırken, Sophokles'te olmaları gerektiği gibi verilirler. Diğer iki büyük tragedya yazarından farklı olarak, iradeleri başka yönde bile olsa, Sophokles'in kahramanlarının karakteri onları davrandıkları gibi davranmaya zorlar. İlk eserlerinde oyunun başkişisi erken ölünce olayların akışı biraz yavaşlar gibi olsa da, oyunları zekice kurgulanmış ve çok hareketlidir. Eserlerinde; Antigone, Elektra, Deianeira, Tekmessa, İokaste gibi çok sayıda güçlü kadın karaktere yer verir.

Sophokles'in ozanlık yeteneği çağdaşları tarafından takdir edilmiş, ona arı anlamına gelen "melissa" adı takılmıştı. Biyografisini yazan anonim yazar, Aristophanes'in onun hakkında "dudakları balla kaplı", Ksenophon'un da "tragedya ozanlarının en mükemmeli" olduğunu söylediklerini aktarır. Aristoteles *Poetika*'da tragedyayı onun eserleri aracılığıyla inceler.

Sophokles'in dünya görüşüne göre tanrılar üstün ve güçlü, insanlar ise onların karşısında çaresizdir. Winckelmann ozanı anlatmak için, yüzeydeki dalgaların deniz dibindeki huzuru bozamaması örneğini kullanır. Karakterleri olağanüstü tutkularla kıvranırken, ilahi adalet her seferinde düzeni yeniden kurar. Sophokles'in eserleri birçok çağdaş sanatçıyı etkilediği gibi onlara esin kaynağı da oldu. Richard Strauss *Elektra* operasını, Igor Stravinsky *Kral Oidipus* oratoryosunu ondan esinlendiler. Jean Cocteau, André Gide, Jean Giraudoux, Ezra Pound ve Jean Anouilh onun tematolojisinden yararlandılar. Romantik şair Shelley'nin 1822'de boğulduğunda ellerinde Sophokles'in bir cep baskısını tuttuğu rivayet edilir.

Philoktetes

Sophokles, Philoktetes tragedyasının konusunu epik ve lirik şiir geleneğinden aldı. Homeros, *Küçük İlyada*, *Kypria Destanı*, Pindaros ve Bakkhilides bu konuya değinen farklı kaynaklardır. Diğer iki büyük tragedya yazarı, Aiskhylos ile Euripides'in de günümüze kadar gelemeyen aynı adlı birer tragedyaları vardı. MS II. yüzyılda, hatip Dion Khrysostomos, günümüze ulaşamayan bir kitabında üç eserin ayrıntılı karşılaştırmasını yapar.

Mitolojik gelenek hikâyenin üç temel noktasını aktarır. Philoktetes bir yılan tarafından sokularak sakatlanır ve Troya seferine katılan silah arkadaşları tarafından Lemnos Adası'na terk edilir. Troyalı kâhin Helenos, Akhaların Troya'yı ele geçirmesi için Akhilleus'un oğlu Neoptolemos ile Herakles'in hedefini şaşmaz oklarını kullanan Philoktetes'in sefere katılmalarını şart koşar. Bu iki savaşçıdan birincisini Odysseus, ikincisini de Diomedes Troya'ya götürür. Tıp tanrısı Asklepios'un oğlu Makhaon Philoktetes'in yaralı ayağını

tedavi eder. O da maharetli oklarıyla güzel Helene'yi kaçıran Paris'i öldürür ve Troya'nın fethine önemli katkıda bulunur.

Piyesin kahramanını Troya'ya götüren, Aiskhylos'un eserinde Odysseus, Euripides'in eserinde ise Odysseus ile Diomedes'tir. İki ozan, Odysseus'u ve ondan nefret eden Philoktetes'i pek de inandırıcı olmayan bir kurguyla karşı karşıya getirirler. İki eserde de Lemnos meskûndur ve tragedyaların koroları Lemnoslulardan oluşur.

Doksan yaşına yaklaşmış olan Sophokles, Euripides'in aynı adlı eserinin sahnelenişinden yirmi bir yıl sonra, MÖ 409'da yazdığı tragedya ile Dionysia yarışmasında birincilik kazanır. Ancak ozan, eserinin kurgusunu birkaç noktada efsaneden farklılaştırır. Tragedyada, Philoktetes kendisini sokan yılanın yaşadığı Khryse Tapınağı'na ilk kez gider. Oysa efsaneye göre, tapınağın bulunduğu İmroz ya da Tenedos adalarına, Argonotların seferi esnasında, Herakles'le birlikte daha önce de gitmişti. Efsanede aşk yaşadıktan sonra terk ettiği nymphe Khryse intikam almak için onu yılana sokturur. Ama Sophokles yılanın sokmasını tamamen alınyazısına bağlayarak, kahramanını masum ve sevimli göstermeye çalışır.

Ozan, kahramanının hayatını zor göstermek ve dramatik gerilimi artırmak için Lemnos Adası'nın meskûn olmadığını kurgular, tragedyanın korosunu da adaya demirleyen geminin tayfalarından oluşturur. Herakles'in oklarına sahip olma nedenini daha inandırıcı kılmak için, Philoktetes'i Herakles'in ölüm yeri Oite'ye yakın Meliboia'nın kralı yapar. Odysseus ile Philoktetes'in karşılaşmasını kolaylaştırmak için de efsaneye göre ayrı bir yolla Troya'ya götürülen Akhilleus'un oğlu Neoptolemos'u Lemnos'a getirtir.

Tragedya MÖ V. yüzyıl Atina'sının üç önemli problemine değinir. Sosyal konuları işlerken Philoktetes'e, siyasal konularda Odysseus'a, eğitim konusunda da Neoptolemos'a odaklanır. Yani piyesin üç kahramanı birer sorunun cisimleşmiş hali gibidir.

Philoktetes, iltihaplı yarası pis koktuğu ve sürekli inlediği için Troya seferine katılan silah arkadaşları rahatsız olurlar ve onu tek başına bir ıssız adaya terk ederler. Toplum bir bireyini bünyesinden atar, sürgüne gönderir. Bu uygulama V. yüzyılda yaygınlaşan ve demokrasiye zarar vereceğinden çekinilen Atina yurttaşlarının sürgün edilmesi anlamına gelen *ostrakismos*'un tarihöncesi bir örneğidir. Birey toplum yararına birtakım haklarından feragat etmek zorunda kalır.

Med Savaşları'ndan sonra Atina'da demokrasi çok gelişir. Bu gelişmenin aşamaları Platon'un *Yasalar*'ında ve Aristoteles'in *Atinalıların Devleti*'nde ayrıntılarıyla incelenebilir. Ozanlık kariyerinin zirvesine birkaç on yıl önce çıkan Aiskhylos'un eserlerinde ideal yurttaş geleneklerine bağlı, vatanı için savaşmaya hazır ve dindar bir insan olarak tanımlanır. Kısa süre içinde yasaların ilahî bir güce değil, halkın iradesine göre şekillenmesi gerektiği düşüncesi yaygınlaşır. Bunun üzerine Sophokles'in çok işlediği bir konu olan doğa-yasa, yasa-ahlak ikilemi önem kazanır. Antigone insanların yürürlüğe koyduğu yasalarla, tanrıların tespit ettiği ahlak kuralları arasındaki zıtlaşmayı konu eder. Philoktetes ise topluma ters düşen bireydir ve tragedyada bu özelliği yüzünden yaşadığı zorlukların etik olup olmadığı tartışılır.

Felsefi alanda yeni yaklaşımların sözcülüğünü sofistler üstlenir. Felsefe o zamana kadar doğal olayları açıklamaya çalışırken, bu tarihlerden itibaren *yetenekli, bilge yurttaşlar* yetiştirmeye ağırlık vermeye başlar. Siyasi açıdan faal, bilgili, yetenek sahibi yurttaşlar da ancak pratik bilgiler verilerek yetiştirilebilir. Bilgelik kavramı, güzel konuşma gibi bazı pratik yeteneklerin kazanımıyla sınırlanır. *Yasalar güçlünün menfaatinedir* cümlesiyle özetlenebilen bu yaklaşıma göre, siyasette başarılı olmak uğruna ahlaktan uzaklaşmaya razı olunur. Realist Thukydides, Peloponez Savaşı'nı anlatırken, savaşan tarafların *başarı yolunda her şey mubahtır* yaklaşımını doğal karşılar. Geleneklere daha bağlı olan Ksenophon

savaştaki vahşetin, insanlık dışı davranışların ilahî güçler tarafından cezalandırılması gerektiğini ve kendi yorumuna göre çoğu zaman cezalandırıldığını savunur. *Hellenika*'da (II, 31-32) Atinalıların savaşın yazılı olmayan kurallarını ihlal ettikleri için Spartalılardan ve müttefiklerinden oluşan bir mahkemede yargılandıkları anlatılır. Bu mahkeme, yüzyıllar sonra kurulacak olan Nuremberg gibi savaş suçları mahkemelerinin erken bir örneğidir.

Çağın yaygınlık kazanan, *bilgi ve yetenek sahibi yurttaş* kavramına en büyük eleştiri Sokrates'ten gelir. Ona göre, ahlaklı olmak birtakım pratik beceriler kazanmaktan daha önemlidir. Onun para karşılığı ders alan öğrencileri değil, arkadaşları, dostları vardır. Onlara birtakım sorular sorarak, yönlendirerek kendilerini tanımalarını sağlamaya çalışır. Kendilerini tanıyan ve doğal ahlak kurallarına uyan arkadaşları öncelikle *iyi ve ahlaklı birer yurttaş* olurlar. Bilgi edinme ve yaratıcılık daha sonra gelir, kişiye özgüdür ve bireysel çalışmayla kazanılır.

Oyunda pragmatik, realist siyasetçi rolünü Odysseus başarıyla üstlenir. Komutanları Agamemnon ve Menelaos'un emirlerini yerine getirmek üzere ahlak kurallarının dışına çıkar, bazen gaddarlıklar sergiler, bazen de hilelere başvurur, yalanlar söyler. Amacı geçerli ahlak kurallarını çiğnemek olmadığı halde, kendi anladığı şekilde görevini yapmak uğruna hareketlerini kısıtlamaz.

Oyunun bir diğer kişisi Neoptolemos, katı ahlak kurallarına bağlı Philoktetes ile iş bitirici, kurnaz Odysseus'un arasında kalır. Her ne pahasına olursa olsun görevini yapma arzusunu, dürüst ve adil olma ihtiyacıyla dengeler. Sophokles, onun şahsında çağının Atina'sında bir gencin nasıl eğitilmesi gerektiğini sorgular.

Çeviride oyunun aslı (Sir Richard Jebb edisyonu, Cambridge, 1892) kullanıldı. Yapılan çeviri çağdaş Yunanca (Theodoros Mavropoulos, Zitros Yayınları, 2008; Georgios

Blanas, Gavriilidis Yayınları, 2003; Tassos Roussos, Kaktos Yayınları, 1964) ve İngilizce (Robert M. Torrance, 1966; Thomas Franklin, 1999; R. C. Jebb, 1892) çevirileriyle karşılaştırıldı. Açıklayıcı bilgiler okuyucunun dikkatini dağıtmamak için sonnotlar halinde verildi.

Ari Çokona
Ekim 2014

PHİLOKTETES

Kişiler

ODYSSEUS	İthake kralı
NEOPTOLEMOS	Akhilleus'un oğlu
KORO	Neoptolemos'un gemisinden tayfalar
PHİLOKTETES	Meliboia kralı Poias'ın oğlu
TÜCCAR	Casusluk yapan tayfa
HERAKLES	

Prologos
(1–134)

(*Meskûn olmayan Lemnos Adası'nın kayalık bir sahili. Sahneye sol parodostan Odysseus ile Neoptolemos girerler. Onları belirli bir mesafeden bir denizci izler.*)

ODYSSEUS

İşte burası Lemnos![1] Denizin ortasında, kimsenin
ayak basmadığı, kimsenin yaşamadığı topraklar.
Yunanlıların en yiğit savaşçısı Akhilleus'un oğlu
Neoptolemos,[2] bir zamanlar bu sahilde terk etmiştim,
Meliboialı Poias'ın oğlu Philoktetes'i[3] tek başına.
Öyle yapmamı emretmişti komutanlarım,[4]
çünkü ayağındaki o korkunç iltihaplı yara
yüzünden inliyor, feryat ediyor, lanet okuyor,
orduda herkesin tüylerini ürpertiyordu.
Tanrılara dua edemiyor, kurban sunamıyorduk.[5]
Ama bunları konuşmanın sırası değil,
vaktimizi harcamayalım boş laflarla.
Döndüğümü anlarsa, onu tuzağa düşürüp
kıskıvrak yakalama planım suya düşer.
Şimdi kollarını sıvayıp bana yardım et!
Bu yakınlarda, kışın iki tarafı güneş gören,
yaz gecelerinde de iki girişinden
uyku getiren tatlı bir meltemin

estiği iki girişli bir mağara olmalı.
Az ileride solda, hâlâ oradaysa,
küçük bir kaynak göreceksin.
O tarafa doğru git de, anlattıklarımı
bulursan sessizce işaret et.
Sonrasını bana bırak, zamanı gelince
ikimiz birlikte hareket ederiz.

(*Neoptolemos sahnede yüksekçe bir yerde bulunan mağaranın girişine doğru ilerler.*)

NEOPTOLEMOS

Odysseus, kralım! Anlattıkların pek uzakta değil,
öyle bir mağarayı buradan görüyor gibiyim.

ODYSSEUS[6]

Aşağıda mı yoksa yukarıda mı? Ben göremiyorum.

NEOPTOLEMOS

Yukarıya doğru, ama hiçbir ses gelmiyor içinden.

ODYSSEUS

Bir bakıver, belki de yatıyordur.

NEOPTOLEMOS

İçeride kimsecikler yok.

ODYSSEUS

İnsan varlığına dair bir belirti de mi yok?

NEOPTOLEMOS

Üzerinde biri yatacakmış gibi serilmiş yapraklar var.

ODYSSEUS

Bundan başka? Koca mağara boş mu?

NEOPTOLEMOS

Acemi bir ustanın elinden çıkmış gibi duran
tahta bir kupa, birkaç da yakacak odun var.

ODYSSEUS

Adamın bütün varı yoğu bu olmalı.

NEOPTOLEMOS

Bekle biraz! Sağda solda, iğrenç kokulu
yarasının irinine bulanmış paçavralar asılı.

ODYSSEUS
Kesin burada kalıyor, yakınlarda olmalı.
O yaralı ayağıyla nereye gidebilir ki?
Belki açlığını gidermek üzere yiyecek
peşindedir, belki de ağrısını geçirecek
şifalı bir otun. Birden karşımıza çıkmasın diye
söyle adamına yolda nöbet tutsun.
Çünkü bütün Argoslular içinde
beni eline düşürmek ister en çok.
(*Neoptolemos sessiz denizcinin yanına giderek onunla bir şeyler konuşup gönderir.*)

NEOPTOLEMOS
Tamam, adamım yolun başında bekleyecek.
Başka bir şey gerekiyorsa söyle yapayım.

ODYSSEUS
Akhilleus'un oğlu, burada bedenen güçlü olmanın
yetmeyeceğini bilmelisin. Daha önce duymadığın,
alışık olmadığın şeyler görürsen bana itaat et,
çünkü yardım etmen için aldım seni yanıma.

NEOPTOLEMOS
Söyle o zaman, nedir buyruğun![7]

ODYSSEUS
Philoktetes'in güvenini yalanlarla
kazanmaya çalışmalısın. Kimsin
ve nereden geliyorsun diye sorarsa eğer
Akhilleus'un oğlu olduğunu itiraf et,
bunu gizlemene gerek yok ve Akhalara kızarak
ordugâhı terk edip ülkene döndüğünü söyle.
Troya'yı sadece senin yardımınla fethedeceklerini
umarak, ayaklarına kapanıp ülkenden getirttikleri
halde, seni hakkın olan babanın silahlarına
layık görmediler, onları bana verdiler diye,
istersen en ağır küfürleri say arkamdan.
Neler diyeceğin umurumda değil,

asıl demezsen Akhaları üzersin. Elinden
yayıyla oklarını alamazsak, ne yaparsan yap
Dardanos'un ülkesini[8] ele geçiremezsin.
Güvenini kazanıp onunla sohbet etmeyi
ben değil, sen başarabilirsin. Akhaların seferine
yeminle bağlı olduğun,[9] ya da buna zorlandığın[10]
için katılmadın ve ilk gidenlerden biri değildin.
Oysa ben öyle yaptığımı inkâr edemem. Elinde
okları varken kim olduğumu anlarsa vay halime.
Bir şey değil, seni de alacağım boynuma.
Şimdi yapman gereken, bu adamın yenilmez
silahlarını[11] nasıl çalacağını düşünmek.
Yalan söylemek, kurnazlıklar sergilemek
huyun değil, bilirim. Ama çok tatlıdır
zafer kazanmak, bunu göze almalısın.
Hemen sonra dönersin doğrularına.
Bugün bana yardım etmek üzere
kuralların dışına çık, sonra da istersen
ölümlülerin en dürüstü ol hemen ardından.

NEOPTOLEMOS

Duyması bile beni utandıran şeyleri
yapmaktan nefret ederim Laertes'in oğlu.
Ben ve dediklerine göre beni dünyaya
getiren, yalan dolan için yaratılmadık.
Ama kandırarak değil, zorla sürüklemeye
hazırım adamı, tek bacağıyla hepimize karşı
ne yapabilir? Sana yardımcı olmak için
geldimse de hain olarak anılmak istemem.
Onursuz bir zafer kazanmaktansa
namusumla yenilmeyi yeğlerim.

ODYSSEUS

Yiğit babanın oğlu, ben de senin gibi
gençliğimde dilime değil bileğime güvenirdim.

Ama bunca deneyim kazandıktan sonra,
insanlara kaba gücün değil dilin hükmettiğini gördüm.

NEOPTOLEMOS
Yalan söylemekten başka bir şey değil benden istediğin.

ODYSSEUS
Philoktetes'i hileyle yakalamanı istiyorum.

NEOPTOLEMOS
Hileyle yakalayacağımıza neden ikna etmeyelim?

ODYSSEUS
İkna edemezsin, kaba kuvvete de gücün yetmez.

NEOPTOLEMOS
Neden yetmesin, nedir onu öyle güçlü kılan?

ODYSSEUS
Hedefini şaşmaz öldürücü okları var.

NEOPTOLEMOS
Öyleyse tehlikeli değil mi ona yaklaşmak?

ODYSSEUS
Benim dediğim gibi hileyle yaklaşırsan bir şey olmaz.

NEOPTOLEMOS
Yalan söylemek utanç verici değil mi sence?

ODYSSEUS
Bir beladan kurtulmanı sağlayacaksa değil.

NEOPTOLEMOS
Adamın gözünün içine bakarak nasıl yalan söylenir?

ODYSSEUS
Yararı olacaksa tereddüt etmenin gereği yok!

NEOPTOLEMOS
Adamı Troya'ya götürürsem bana ne yararı olacak?

ODYSSEUS
Troya sadece bu yay ve bu oklarla fethedilebilir.

NEOPTOLEMOS
Ama dediğinize göre, Troya'yı fethedecek olan
ben değil miyim?

ODYSSEUS
Ne sen onlarsız, ne de onlar sensiz başarabilirsiniz.
NEOPTOLEMOS
Durum öyleyse, yayla okları bir an önce ondan almalı.
ODYSSEUS
Başarırsan iki büyük ödülün olacak.
NEOPTOLEMOS
Neymiş ödüllerim? Daha hevesli olurum bilirsem onları!
ODYSSEUS
Hem yiğit, hem becerikli[12] diye namın yürüyecek.
NEOPTOLEMOS
Öyleyse utangaçlığımı bir yana bırakıp dediğini yapacağım.
ODYSSEUS
Aklında mı sana bütün söylediklerim?
NEOPTOLEMOS
Söz verdiğime göre bana güvenebilirsin.
ODYSSEUS
O zaman hiçbir yere ayrılmadan onu bekle.
Bizi bir arada görmesin diye gidiyorum,
nöbetçiyi de gemiye göndereceğim.
Fazla geciktiğinizi görürsem eğer,
Ona kaptan giysileri giydirerek
tekrar yanınıza gönderirim,
her şeyden habersizmiş gibi davranır.
Oğlum, sana yalanlarını söylemeye başlarsa
içlerinden sadece işine yarayanlara kulak ver.
Ben gemiye doğru gidiyorum, sana kalıyor sonrası.
Kurnaz Hermes[13] ve beni her zaman kollayan
zafer tanrıçası Athena yardımcın olsun.

Parodos
(135–219)

(*Odysseus ile gemici çıkarlar ve sahneye Neoptolemos'un gemisinin tayfalarından oluşan koro girer.*)

KORO

Efendim! Yaban ellere düşmüş **Strophe I**
bir yabancı olarak, kuşkucu bir adamdan
neyi saklayıp ona neyi anlatmalı?
Söyle bana, çünkü Zeus'un
kutsal asasını taşıyanlar, birkaç şey
fazla bilir diğer insanlardan.
Bu kadim iktidar[14] elinde
olduğuna göre söyle bana oğlum,
sana yardım etmek için ne yapmalıyım?

NEOPTOLEMOS

İstiyorsan çekinmeden gelip, yaşadığı
sefil odaya bir göz at. Ama korkunç
yolcunun yaklaştığını görür görmez,
buradan uzaklaşarak, göstereceğim yere
saklan ve sana ihtiyaç duyduğumda
elinden gelen yardımı esirgeme benden.

KORO

Bana ezelden beri seni kollamakla **Antistrophe I**
yükümlü olduğumu hatırlatıyorsun
kralım. Ama söyle bana, bu adam
nerede kalıyor ve şimdi nerede?
Bunları bilmem gerekiyor
farkına varmadan çıkmasın
diye apansız karşıma.
İçeride mi, yoksa dışarıda mı,
yeri yurdu neresi
ve nerelerde dolaşıyor?

NEOPTOLEMOS

Evi şurada! İki kapılı,
oyuk bir kaya parçası.

KORO

Şu anda nerede peki zavallı adam?

NEOPTOLEMOS

Sersefil, aç biilaç dolaşıyor
sanırım bu yakınlarda.
Sadece avdır onu hayatta tutan.
Büyük bir zahmetle
avlanmaya çalışıyor
ve kimse yok yanında
dertlerine derman olacak.

KORO

Strophe II

Acıyorum zavallıya. Ona bakacak
kimi kimsesi, üzerinde gözlerini
dinlendirecek tek bir dostu olmadan,
her daim yapayalnız boğuşuyor
ağır hastalığıyla ve ihtiyaçların
en küçüğü bile büküyor belini.
Nasıl dayanıyor,
nasıl katlanıyor bunca eziyete?
Nasıl acımasız olabiliyormuş güçlü tanrılar!
Zavallı ölümlüler, hayatınız
ölçüyü kaçırdı mıydı vay halinize!

Antistrophe II

Diğerlerinden hiç de düşük
olmadığı halde soyu sopu,
her şeyden yoksun
ve herkesten uzak yaşıyor.
Ormanın uzun tüylü,
alaca postlu hayvanları arasında,
acı ve açlıktan kıvranarak
onulmaz dertleriyle boğuşuyor.

Sadece ağzı bozuk Ekho,
gerisingeri gönderiyor dağlardan
acı dolu çığlıklarıyla inlemelerini.

NEOPTOLEMOS

Bütün bunlara hiç şaşırmadım.
Anladığım kadarıyla,
kalpsiz Khryse'nin
başına sardığı bela
ve şimdi tek başına kimsesiz
kalması, kehanete göre
Troya'yı dize getirecek
hedefini şaşmaz yayını
zamansız germesin diye
tanrılardan birinin işi olmalı.

KORO

Sesini kıs biraz evladım! **Strophe III**

NEOPTOLEMOS

Neler oluyor?

KORO

Bir ses duydum! Artık buradan mı desem,
oradan mı desem, acıyla kıvranan
bir adamın inlemesi geldi sanki kulağıma.
Evet, şimdi daha iyi duyuyorum,
yerde zorlukla sürünen bir adamın
inlemesi bu. Yanlışım yok, gittikçe
yaklaşıyor uzaktan gelen ağlama sesi.

KORO

Kolla kendini oğlum.

NEOPTOLEMOS

Neler oluyor, söyle! **Antistrophe III**

KORO

Artık durum değişti.
Uzakta olan şimdi yakınımızda
ve kavalıyla huzur içinde
tatlı melodiler çalan çoban gibi değil,
ikide bir tökezleyerek bağıran,

inleyen bir hasta gibi geliyor.
Sesinin bunca vahşi çıktığına
bakılırsa, limana demir atmış olan
gemiyi görmüş olmalı.

1. Epeisodion
(220–675)

(*Philoktetes sahneye girer. Kötü giyimli ve saçları dağınıktır, sağ ayağını sürterek yürür. Ellerinde yayı ve içinde hedefini şaşmaz oklarının bulunduğu sadak vardır.*)

PHİLOKTETES
Yabancılar! Kimsiniz ve limanı bile olmayan
bu ıssız toprağa ne yapmaya geldiniz?
Memleketinizle soyunuzu tahmin etmeye
kalkarsam ne demem gerekir?
Yunan elbiseleri giyiyorsunuz ve bu beni
mutlu ediyor, ama bir de sesinizi
duymak isterim. Yabani görünüşüme
bakarak korkmayın. Acıyın hiçbir
dostu olmayan, tek başına çile çeken
bu zavallıya. Dost olarak geldiyseniz
konuşun benimle. Soru sorulduğunda
yanıt vermemek ne size, ne de bana yakışır.

NEOPTOLEMOS
Yabancı! Öğrenmek istediğin buysa,
Yunanlı olduğumuzu söyleyeyim sana.

PHİLOKTETES
Ah sevgili dilim! Ne büyük mutlulukmuş,
yıllar sonra, yeniden bu kelimeleri duymak!
Oğlum, seni hangi neden, hangi dürtü,
hangi sevgili rüzgâr getirdi buralara?
Söyle bana kim olduğunu.

NEOPTOLEMOS
Dört tarafı denizle çevrili Skyros'tan geliyor soyum.
Memleketime dönüyorum, adım Neoptolemos
ve Akhilleus'un oğluyum. Budur benim künyem!
PHİLOKTETES
Dost topraklardan, sevilmeye layık bir babanın oğlu
ve yaşlı Lykomedes'in dizinin dibinde yetişen çocuk,
nereden yelken açarak, ne yapmaya geldin bu adaya?
NEOPTOLEMOS
Troya'dan geliyorum.
PHİLOKTETES
Öyle mi? Ama sefere çıktığımızda,
bizimle birlikte değildin gemilerde!
NEOPTOLEMOS
Sen de mi katılmıştın o sefere?
PHİLOKTETES
Oğlum, bilmiyorsun galiba kiminle konuştuğunu!
NEOPTOLEMOS
Nereden bileyim, daha önce hiç görmedim ki seni!
PHİLOKTETES
Ne adımı, ne de bana bunca çektiren,
başıma gelenleri hiç duymadın mı?
NEOPTOLEMOS
Hiçbir şey bilmiyorum sordukların hakkında.
PHİLOKTETES
Ah kadersiz başım, nasıl da büyükmüş
tanrıların gazabı! Ne memleketimde,
ne de başka hiçbir yerde kimseler duymamış
çektiklerimi. Beni acımasızca buraya
terk eden soysuzlar gülerken arkamdan,
hâlâ kapanmayan korkunç yaram
günden güne kötüleşiyor. Akhilleus'un oğlu,
güzel evladım, bir yerlerden kulağına
çalındıysa eğer, ben Herakles'in silahlarının

mirasçısı, Poias'ın oğlu Philoktetes'im.
Seferin iki komutanıyla Kephalonialıların kralı,[15]
zehirli bir yılanın öldürücü ısırığıyla oluşan
yaram yüzünden hayâsızca terk ettiler beni
bu ıssızlığa. Khryse'nin[16] adasından yelken
açarak, donanmalarıyla buraya demirlediler
ve bu perişan halimle beni bu kimsesiz
adada tek başıma bıraktılar oğlum.
Fırtınadan yorgun düşerek sahildeki
bir mağarada uykuya daldığımı görünce,
dilenciye sadaka verir gibi, birkaç paçavrayla
biraz yiyecek bırakarak çekip gittiler.
Dilerim öyle olur onların da sonu.
Uykudan uyandığımda gittiklerini görünce
nasıl yıkıldığımı düşün artık oğlum.
Gemiler ağır ağır ufuk çizgisinin ötesinde
kaybolunca dövündüm, ağladım.
Yardımıma koşacak, acımı paylaşacak
hiçbir hemşerim yoktu yanımda.
Nereye dönsem, nereye baksam,
tek gördüğüm hüzündü, sadece
hüzündü bana yârenlik etmeye kalan.
Zaman ağır ağır ilerliyordu ve küçük
mağaramda hayatımı bir düzene
sokmalıydım. Karnımı doyurmak için
alçaktan uçan yaban güvercinlerini
avladım yayımla. Sonra da,
oklarımı toplamak için sürüyerek
sakat ayağımı, emekledim yerlerde.
Suya ve soğuklar bastırınca yakacak
oduna ihtiyaç duyduğumda, topallayarak
iyi kötü başımın çaresine bakabildim.
Ateş yakmak için de taşları sürterek
birbirlerine, hayatımı kurtaran kıvılcımları

tutuşturdum. İşte böyle hayatta kalabildim.
Yaşadığım mağara ve yaktığım ateş her ihtiyacımı
görüyordu, yarama deva olmaktan başka.
Şimdi gel de adamı anlatayım sana!
Hiçbir kaptan isteyerek uğramaz sahiline,
çünkü demir atılacak limanı, ticaret yapıp
konuk edilecek tek bir evi bile yok.
Aklı başında olanlar hiç uğramaz buraya.
Kazara yolu düşenler olursa,
çünkü uğruyor ara sıra böyleleri,
tatlı sözlerle acımı avutmaya çalışırlar,
açlığımı gidermek için biraz yiyecek,
sarınmam için eski elbiseler verirler.
Ama memleketime götürmelerini
rica edince kimse yanaşmıyor buna.
On yıldır açlık ve çilelerle boğuşuyorum,
doymak bilmeyen yaramı acımla besleyerek.
İşte Atreus'un oğullarıyla Odysseus
böyle davrandılar bana. Dilerim beterini
yaşatır onlara Olympos tanrıları.

KORO

Adaya uğrayan yabancılar gibi
ben de acıyorum sana Poias'ın oğlu.

NEOPTOLEMOS

Ama ben daha fazlasını yapabilir, söylediklerinin
doğru olduğuna kefil olabilirim, çünkü ben de aynen
yaşadım Atreus'un oğullarıyla Odysseus'un zulmünü.

PHİLOKTETES

Senin de mi onlardan şikâyetin var?
Alçaklar kalbini kıracak neler yaptılar?

NEOPTOLEMOS

Hiddetimi ellerimle anlatmak nasip olsa
günün birinde, öğrenecek Mykene ile Sparta
Skyros Adası'nın da yiğitler doğurduğunu.

PHİLOKTETES
İyi söyledin oğlum, diline sağlık!
Neymiş peki seni böylesine kızdıran?
NEOPTOLEMOS
Babamın ölümünden sonra beni nasıl aşağıladıklarını
aklıma getirdikçe yüreğim sızlıyor Poias'ın oğlu.
Ama zorlanarak da olsa anlatacağım sana.
PHİLOKTETES
Ne dedin, ne dedin? Doğru mu
Peleus'un oğlunun artık yaşamadığı?
NEOPTOLEMOS
Evet, ama ölümlü değildi onu öldüren.[17]
Dediklerine göre Apollon'un bir oku almış canını.
PHİLOKTETES
Soylu bir yiğide yakışan bir ölüm. Ama şimdi
aklım karıştı oğlum, öksüz kalan sana mı
üzülmeli, yoksa babanın yasını mı tutmalıyım?
NEOPTOLEMOS
Kendi acın sana yeter zavallı dostum,
harcama boşuna gözyaşlarını.
PHİLOKTETES
Doğru konuştun. Şimdi sana yapılanlara
dönelim, nasıl aşağılandığını anlat.
NEOPTOLEMOS
İlahî Odysseus ile babamın öğretmeni,[18] gelin gibi
süsledikleri bir gemiyle Skyros'a geldiler.
Artık yalan mı doğru mu bilemem, ama babamın
ölümünden sonra benden başka kimsenin
Troya'nın surlarını geçemeyeceğini söylediler.
Bunları duyunca yabancı, hiç vakit
kaybetmeden yola çıktım onlarla.
Her şeyden çok, daha önce hiç görmediğim
babamı görmek istiyordum gömülmeden.
Troya'yı sadece benim fethedebileceğimi

bilmek de başlı başına güzel bir nedendi.
Uygun rüzgârın yardımıyla iki günde
lanetli Sigeion'a[19] vardık. Karaya çıkar çıkmaz
askerler etrafımı sararak beni kucakladılar,
benzerliğimiz yüzünden Akhilleus
mezarından kalktı diye yeminler ettiler.
Cansız yatan zavallı babam için gözyaşı döktüm
ve doğal olarak, dostlarımı görmeye gidercesine
Atreus'un oğullarının huzuruna çıktım. Babamın
silahlarını ve ondan kalanları vermelerini rica ettim.
Ama krallar bana yakışıksız laflar ettiler:
"Akhilleus'un oğlu, babandan miras kalan
her şeyi alabilirsin, ama silahları şimdi
bir başkasının, Laertes'in oğlu Odysseus'un malı."
Dünya başıma yıkıldı, gözümde yaşlarla
öfke dolu ayağa kalkarak bağırmaya başladım:
"Alçaklar, fikrimi bile sormadan,
hakkım olan silahları başkasına mı verdiniz?"
Yakınımızda duran Odysseus araya girdi:
"Oğlum, silahları hak ettiğim için verdiler bana,
çünkü hem babanı, hem onları ben getirmiştim buraya."[20]
Hakkım olan silahları göz göre göre çaldıklarını
anlayınca kendimi kaybettim, hiçbir küfrü
esirgemeden ağzıma geleni söyledim öfkeyle.
Genelde sinirlerine hâkim olan Odysseus,
bunca hakaretten sonra dayanamadı:
"Burada olman gerekirken görevden kaçmıştın,
şimdi de saygısızca ileri geri konuşuyorsun.
Şunu iyi bil ki Skyros'a elin boş döneceksin."
Bu laflarla iyice aşağılandıktan sonra,
soyu bozuk, alçak Odysseus yüzünden
memleketime hakkımı alamadan dönüyorum.
Ama ondan çok başımızdakileri suçluyorum.
Şehirlerle ordular onları yönetenlerin emrinde olur.

Baştakiler kötülüğe bulaştı mı, halka da
kötülüğü öğretirler. Söyleyeceğimi söyledim.
Atreus'un oğullarından nefret edenleri
umarım tanrılar da benim kadar sever.

KORO

Dağlarda tapınılan bereketli
toprak, altın taşıyan
Paktolos Nehri'nin[21] egemeni
Zeus'un anası Gaia,
sana sesleniyordum;
Boğa öldüren aslanların çektiği
arabanla gezinen kutsal ana,
yardım etmen için seni çağırıyordum;
Atreus oğulları, sınır tanımaz
bir hayâsızlıkla Odysseus'a
teslim ederken bu çocuğun
babasının silahlarını.

PHİLOKTETES

Yabancılar, sizi buralara getiren
kızgınlığınızın belirtileri apaçık ortada
ve ben kefil olabilirim böyle iğrenç
bir davranışı ancak Atreus'un oğullarıyla
Odysseus'un sergileyebileceğine.
Şaşırmıyorum, bu adam zehirli dili
ve kurnazlığıyla adaletsizlik yayıyor
etrafına. Benim anlamadığım, büyük
Aias'ın[22] bu haksızlığa nasıl izin verdiği!

NEOPTOLEMOS

Ah yabancı, o artık hayatta değil! Yaşasaydı,
alabilirler miydi benden babamın silahlarını?

PHİLOKTETES

Ne dedin? Aias da mı gitti?

NEOPTOLEMOS

Evet, o da göremiyor artık gün ışığını.

PHİLOKTETES
Neler duyuyorum! Ama Diomedes[23] ile
Laertes'in başına kalan Sisyphos'un dölü[24]
hâlâ yaşıyorlar. Asıl onlar ölmeliydi!
NEOPTOLEMOS
Evet yaşıyorlar ve son zamanlarda
itibarları çok yükseldi Akha ordusunda.
PHİLOKTETES
Ya benim eski dostum, Pyloslu dürüst Nestor[25]
neler yapıyor? O da mı öldü yoksa? Doğru
nasihatleriyle onları uzak tutuyordu rezaletlerden.
NEOPTOLEMOS
Yaşıyor, ama erken yitirdiği oğlu Antilokhos'un[26]
acısı onu günden güne azar azar öldürüyor.
PHİLOKTETES
Yazıklar olsun! Yitmiş olduklarını duymak
istemeyeceğim iki yiğidin adını andın.
Artık kimden medet umayım? En iyiler
birbiri ardına giderken, öldüğünü duymaya
can attığım Odysseus hâlâ yaşıyor.
NEOPTOLEMOS
Usta bir güreşçi gibi bütün tuzaklardan kurtuluyor.
Ama her ustalığın da bir sınırı vardır Philoktetes.
PHİLOKTETES
Tanrılar adına söyle bana! Bütün bunlar olurken
babanın can yoldaşı Patroklos[27] neredeydi?
NEOPTOLEMOS
O da öldü. Sana gönül rahatlığıyla şunu
söyleyebilirim: İşe yaramazları değil,
en iyileri alıp götürür savaş her seferinde.
PHİLOKTETES
Sana hak veriyorum. Şimdi de anılmaya değmez
birini soracağım. Ara vermeden konuşmaktan
başka bir şey bilmeyen soysuz neler yapıyor?

NEOPTOLEMOS
Bu tanıma Odysseus'tan başka kim uyar?
PHİLOKTETES
Onu değil, Thersites[28] adında birini soruyorum.
Bir kere söz almakla yetinmez, zorla
susturulana kadar da çenesini kapamazdı.
NEOPTOLEMOS
Hiç görmedim, ama yaşadığını duydum sanırım.
PHİLOKTETES
Öyle olduğuna şaşırmadım, çünkü kötülerden
hiçbiri zarar görmedi bugüne kadar.
Tanrılar büyük bir özenle koruyor onları.
Sahtekârları Hades'ten kurtarırken,
dürüstlerle haklıları oraya gönderiyorlar
ilk fırsatta. Ne desem bilmem ki,
tanrılar hakkında kötü mü konuşsam?
NEOPTOLEMOS
Philoktetes, bundan böyle Troya'ya
ve Atreus'un oğullarına uzaktan bakacak,
önlemlerimi alacağım. Kötüler iyilerden
güçlü olduğunda, dürüst insanlar ezilirken
namussuzlar zafere ulaşır. Ama ben hiçbir
zaman saygı göstermeyeceğim böylelerine.
Artık kayalık Skyros'ta elimdekilerle
yetinmeye çalışacağım. Şimdi gemiye
doğru gidiyorum. Hoşça kal Poias'ın oğlu,
bütün mutluluklar senin olsun
ve tanrılar ayağına şifa versin gönlünce.
Biz de artık yavaş yavaş hazırlanalım!
Uygun rüzgâr estiğinde yola çıkarız.
PHİLOKTETES
Yola mı çıkıyorsunuz?
NEOPTOLEMOS
Evet, hava dönüyor, uygun rüzgârı bekleyeceğiz.

PHİLOKTETES
Babanın, annenin ve bütün sevdiklerin
adına, bir sığıntı gibi yalvarıyorum,
beni burada tek başıma terk etme oğlum!
Hayatımı işkenceye çeviren felaketleri
gözünle gördün, kulağınla duydun.
Bohça gibi at bir kenara beni. Bilirim
büyük zahmet vereceğim size varlığımla,
yine de dayanmaya çalış, çünkü soylu insanlar
haksızlığa isyan eder, doğruyu savunurlar.
Çekip gidersen günahım boynuna kalacak,
ama beni de alırsan yanına ve Oite toprağına
sağ salim götürürsen namın yürüyecek.
Bir gün bile sürmeyecek sana vereceğim zahmet.
Kararını ver! Beni al yanına da, güverte,
ambar, geminin neresi olsa razıyım.
Yeter ki size rahatsızlık vermeyeyim.
Sığıntıların koruyucusu Zeus[29] adına,
şu topal halimle diz çökmüş yalvarıyorum,
kabul ettiğini söyle. Ama tek başıma, insan
yüzü göremeyeceğim bu ıssızlıkta terk etme.
Ya evine götürüp kurtar beni, ya da
Euboia Kralı Khalkodon'un[30] limanlarına bırak.
Oradan zor olmaz Oite'ye, Trakhis'e ve güzel
sularıyla meşhur Sperkheios Nehri'ne varmak.
Hayatta olup olmadığını bilemediğim babama
ne güzel bir armağan olur düşünsene!
Ama bunca yıldır adaya uğrayanlarla
haber yollamama rağmen, beni kurtarmaya
gemi göndermediğine bakılırsa belki de
yaşamıyordur. Buradan bir an önce ayrılmaya,
evlerine dönmeye gün sayan gemiciler de
belki haberimi götürmemiş olabilir.
Ama sen istersen kurtarıcı meleğim olabilirsin.

Tek umudum sensin, acı bana, kurtar beni
ve hiç aklından çıkarma insanların mutluyken
bir anda her şeylerini yitirebileceğini.
Sefaletin dışında yaşarken, zor günlere
hazırlıklı olmalı, çünkü hiç beklenmedik
anlarda gelir en büyük felaketler.

KORO

Acı ona kralım,
dostlarımın başına gelmesine
razı olamayacağım
acılardan bahsetti bize.
Sana yaptıkları yüzünden
alçak Atreus oğullarına
duyduğun nefret
ona mutluluk getirsin.
Bunca ısrarla evine
gitmek istediğine göre,
götür onu hızlı geminle ve koru
kendini tanrıların gazabından.

NEOPTOLEMOS

Dikkat et, şimdi yardıma istekli görünürken,
yaranın iğrenç kokusu sarınca etrafı
sözlerinin arkasında duracak mısın?

KORO

Duracağım elbette ve bana bu suçlamayı
yakıştırma fırsatını vermeyeceğim kimseye.

NEOPTOLEMOS

Öyleyse, benim de bu adamı en az senin kadar
düşündüğümü göstermem gerekiyor.
Haydi yabancı, hazırlıklarını yap da yola çıkalım artık,
gemidekilerden kimse itiraz etmeyecek gelmene.
Yeter ki tanrılar buradan ayrılarak,
gitmek istediğimiz yere varmamıza izin versin.

PHİLOKTETES
Günlerin en güzeli, ölümlülerin en tatlısı
ve sevgili denizciler! Gönlümde size karşı
filizlenen sevgiyi nasıl göstersem?
Haydi oğlum gidelim, ama nasıl yaşadığımı
ve ne kadar cesur olduğumu görmen için
önce şu eve benzemeyen evime veda edelim.
Katlandıklarıma, benden başka kimse
dayanamazdı sanırım, ama mecburiyet
öğretti bana zorluklarla başa çıkmayı.
(*Neoptolemos ile Philoktetes mağaraya girmeye hazırlanırlar.*)

KORO
Bekleyin biraz! İki kişi geliyor buraya doğru,
birincisi geminin tayfası, ikincisi de bir yabancı.
Ne istediklerini öğrenelim, sonra gidersiniz.
(*Sahneye biri tüccar kılığına girmiş iki tayfa girer.*)

TÜCCAR
Akhilleus'un oğlu, ne güzel bir rastlantı!
Hiç aklımda yokken, demir attığımızda
tesadüf eseri karşıma çıkınca gemin,
iki arkadaşıyla nöbet tutan bu tayfadan
öğrendim seni nerede bulacağımı.
Küçük teknemle, Troya'dan üzüm bağlarıyla
ünlü memleketim Skopelos'a[31] doğru
yelken açmışken, gemicilerden burada olduğunu
öğrendim ve seninle ilgili bir gelişmeyi
haber vermeden ayrılmak istemedim.
Karşılığında uygun bir şeyler verirsin artık!
Argoslular[32] senin hakkında bir karar
aldılar, üstelik almakla kalmayıp,
hiç vakit kaybetmeden, bir an önce
uygulamaya koydular onu.

NEOPTOLEMOS
Nankör değilim, gelişmeleri haber vererek
yaptığın iyiliğin karşılığını minnetle
ödeyeceğim, ama önce anlat bakalım!
Aleyhimde neler hazırlıyormuş Argoslular?
TÜCCAR
Yaşlı Phoiniks'le Theseus'un iki oğlu,[33] seni
yakalamak üzere gemileriyle peşine düştüler.
NEOPTOLEMOS
İkna ederek mi, yoksa zorla mı götürecekler beni?
TÜCCAR
Onu bilemem. Sana duyduklarımı aktardım.
NEOPTOLEMOS
Phoiniks'le maiyeti sadece Atreus'un oğullarını
memnun etmek için mi düştüler peşime?
TÜCCAR
Evet, çoktan yola çıktılar ve gecikeceklerini
hiç sanmam.
NEOPTOLEMOS
Odysseus neden onlarla birlikte değil?
Bir sorunu mu var, yoksa bir şeylerden mi çekiniyor?
TÜCCAR
Ben yola çıkarken, o Diomedes'le birlikte
başkasının peşine düşmeye hazırlanıyordu.
NEOPTOLEMOS
Odysseus kimin peşine düşecek peki?
TÜCCAR
Aslında, şey... Önce yanında duran adamın
kim olduğunu söyle ve sesini alçalt biraz.
NEOPTOLEMOS
Yabancı, bu adam ünlü Philoktetes'tir.
TÜCCAR
Öyleyse, başka soru sormadan, bir an önce
bu topraklardan uzaklaş. Elini çabuk tut!

PHİLOKTETES
Neler oluyor oğlum? Bu gemici
gizli gizli neler söylüyor sana?
NEOPTOLEMOS
Tam olarak ben de anlayamadım. Söylediklerini
herkesin önünde yüksek sesle tekrarlamasını isteyeceğim.
TÜCCAR
Akhilleus'un oğlu, ordunun gözünde küçük
düşürme beni. Yoksul biriyim, onlara ufak tefek
hizmetlerde bulunarak sağlıyorum geçimimi.
NEOPTOLEMOS
Ben düşmanıyım Atreus oğullarının
ve bu adam onlardan nefret ettiği için
can dostum oldu. Yanımıza iyi niyetle
geldiğine göre, her şeyi anlatmalısın bize.
TÜCCAR NEOPTOLEMOS
Ne yapacağını iyi düşün oğlum. Düşündüm.
TÜCCAR NEOPTOLEMOS
Sorumlusu sen olacaksın ama! Her şeyi üzerime alıyorum!
TÜCCAR
Konuşuyorum öyleyse. Gaddar Odysseus'la
Diomedes senin arkadaşının peşindeler.
Herkesin önünde onu zorla ya da ikna ederek
ordugâha getireceklerine dair yemin etmişler.
Kendine diğerinden daha çok güvenen,
bu işi başaracağına inanan Odysseus
konuşurken bütün Akhalar dinlemiş onu.
NEOPTOLEMOS
Bu ıssız adada terk ettikleri dostumla
tekrar uğraşmak nereden gelmiş akıllarına
bunca zaman sonra? Neyin peşindeler?
Vicdan azabı mı duyuyorlar,
yoksa ona ihtiyaçları mı var?

TÜCCAR

Bunlardan duymamışsındır, başından anlatayım.
Helenos[34] adında yetenekli bir kâhin var,
Priamos'un oğlu. Bir gece, herkesin nefret ettiği
kurnaz Odysseus ava çıkmış tek başına.
Kâhini hileyle yakalayıp zincire vurarak,
vahşi bir hayvan gibi dolaştırmış ordugâhta.
İşte bu Helenos, birçok kehanette bulunduğu gibi,
Philoktetes iyilikle ikna edilip yaşadığı
adadan getirtilmezse Akhaların
Troya'yı fethedemeyeceğini de söylemiş.
Odysseus kehaneti duyunca, konuyla
bizzat ilgileneceğine kendi başı üzerine
yemin etmiş. Adamı konuşarak gelmeye
razı edeceğine inanıyormuş, ama başaramaz
ve ikna edemezse, onu zor kullanarak
Troya'ya getirecekmiş. Oğlum şimdi
her şeyi biliyorsun artık. Bana sorarsan,
bütün sevdiklerini de alarak yanına
bir an önce burayı terk etmelisin.

PHİLOKTETES

Vay başıma gelenler! Aşağılık adam,
Akhalara beni Troya'ya gitmeye ikna
edeceğini mi söylemiş? Olurum belki,
babası Hades'ten yeryüzüne geri döndüğü gibi![35]

TÜCCAR

Ben bu işlerden anlamam, gemime dönüyorum şimdi.
Tanrılar her şeyi gönlünüzce versin dilerim.

(*Tüccar ve yanındaki gemici giderler.*)

PHİLOKTETES

Bunlar adilikten başka bir şey değil oğlum.
Odysseus beni tatlı sözlerle kandırarak,
Akhalara götürebileceğini sanıyor.
Sakatlanmama neden olan yılan

ondan daha kolay ikna edebilir beni.
Ama o kafasına bir şey taktı mı
yapar, buraya geleceğinden
emin olabilirsin. Haydi, gidelim artık!
Aramızdaki mesafe ne kadar büyürse
o kadar iyi. İşin varken hızlı çalışırsan,
işin bittiğinde uykun daha hafif olur.

NEOPTOLEMOS
Şimdi gidemeyiz, rüzgâr ters yönden
esiyor. Hava dönünce çıkarız yola.

PHİLOKTETES
Kaçış yolunda bütün rüzgârlar iş görür.

NEOPTOLEMOS
Ama rüzgâr onlar için de ters esiyor.

PHİLOKTETES
Bir şeyler çalmayı kafaya takan
hırsız için hiçbir rüzgâr ters sayılmaz.

NEOPTOLEMOS
O kadar istiyorsan gidelim. İhtiyaç duyduğun,
sevdiğin şeyleri de alalım yanımıza.

PHİLOKTETES
Bir şeyler alacağım, ama sandığın kadar çok değiller.

NEOPTOLEMOS
Bu adada gemimizde bulunmayan ne olabilir?

PHİLOKTETES
Bir ağacın yapraklarını koparıp
yarama koyunca hafifliyor acılarım.

NEOPTOLEMOS
Git getir o zaman. Alacağın başka bir şey var mı?

PHİLOKTETES
Sağda solda bıraktığım oklarım var. Onları
toplamalıyım, başkasının eline geçmesinler.

(*Philoktetes mağaradan bir demet yaprak,
oklarını ve yayını getirir.*)

NEOPTOLEMOS
Şu elindeki meşhur yayın mı?
PHİLOKTETES
Evet, o ve başka yayım yok.
NEOPTOLEMOS
Elime alıp yakından inceleyebilir miyim?
Merak etme, ona gözüm gibi bakarım.
PHİLOKTETES
Tabii ki oğlum! Sadece bu yayı değil,
sahip olduğum her şeyi alabilirsin.
NEOPTOLEMOS
Yakından bakmayı çok isterim, ama doğru olur mu
bilmem! Seni rahatsız edecekse almasam da olur.
PHİLOKTETES
Saygılı konuşuyorsun oğlum ve isteğin haklı.
Güneş ışınlarını, sevgili memleketim Oite'nin
toprağını, yaşlı babamı, dostlarımı yeniden
görmemi sen sağlayacaksın. Düşmanlarımın
ayaklarının altındayken beni kaldırıp
üstlerine bıraktın.[36] Çekinme, al yayı eline
ve gururlan. Ölümlüler içinde bir tek sana
nasip oldu yayıma dokunmak. Ben de
öyle sahip olmuştum ona, erdemimle.
NEOPTOLEMOS
Seni tanıyıp dostun olduğuma çok seviniyorum.
Kendisine yapılan iyiliğe iyilikle karşılık verenler,
dostların en değerlileridir. Haydi, gir içeri.
PHİLOKTETES
Birlikte girelim. Yaram yüzünden,
yürürken desteğine ihtiyacım olacak.
(*Neoptolemos, Philoktetes'i elinden tutarak birlikte mağaraya girerler.*)

1. Stasimon
(676–729)

KORO

Strophe I

Duyduğuma göre, her şeye kadir
Kronos'un oğlu, karısına sarkıntılık
etti diye İksion'u[37] hızla dönen
bir çembere bağlamıştı vaktiyle.
O günden bugüne, kimseye kötülük
etmeyen, hiçbir şey çalmayan
ve dürüstlere dürüstçe davranan
bir insanın alınyazısının
böylesine acımasız olduğunu,
onursuzca süründüğünü
ne gördüm, ne de duydum.
Ve şaşırıp kalıyorum, dört bir yandan
beynini döven dalgaların sesi eşliğinde,
bu gözyaşı dolu hayata nasıl,
evet nasıl katlandığına.

Antistrophe I

Mutsuzluğuna yoldaş olacak
kendinden başka bir dostu,
yürekleri dağlayan kanlı iniltilerine
kulak verecek bir komşusu,
ayağının iltihaplı yarasına
şifalı otlar sürerek
fışkıran sımsıcak kanını
durduracak kimi kimsesi
olmadan geçirdi günlerini.
Ruhunu kemiren
korkunç acısı hafiflediğinde,
bir demet şifalı ot bulmak için,
dadısının terk ettiği
küçük bir çocuk gibi
bayırda emekledi durdu.

Strophe II

Hasret kaldı kutsal toprağın
tohumlarıyla biz ekmek yiyen
insanların alıştığı besinlere.
Sadece ara sıra,
uzun menzilli oklarıyla
vurduğu birkaç kuş
bastırıyor açlığını.
Zavallı ruh, on yıldan fazladır
şarabın tadını alamadı,
damağı ve susuzluğunu
gidermek için koştu hep
çamurlu yağmur suyuna.

Antistrophe II

Karşısına soylu bir ailenin
oğlu çıkınca şansı döndü,
mutlu olacak şimdi.
Boşa geçen nice aydan sonra,
denizleri yaran bir gemi
onu memleketine, Maliakos
Koyu'nun orman perilerine
ve kutsal alevlerin aydınlattığı,
bronz kalkanlı[38] Herakles'in
tanrılarla karşılaştığı
Sperkheios Nehri'nin suladığı
Oite'nin eteklerine götürecek.
(*Neoptolemos ile Philoktetes mağaradan çıkarlar.*)

2. Epeisodion
(730–826)

NEOPTOLEMOS
Yürüsene! Sesin soluğun
kesildi birden. İyi misin?

PHİLOKTETES
Ah, ah, ah!
NEOPTOLEMOS
Neler oluyor?
PHİLOKTETES
Yok bir şey. Sen yürümeye devam et oğlum.
NEOPTOLEMOS
O korkunç acı mı nüksetti yeniden?
PHİLOKTETES
Hayır, hayır. Ağrı şimdi epey hafifledi.
Yetişin tanrılar!
NEOPTOLEMOS
Tanrıların adını neden anıyorsun inleyerek?
PHİLOKTETES
İmdadıma gelsinler, kurtarsınlar beni diye!
NEOPTOLEMOS
Neler olduğunu söylemeyecek misin?
Hep suskun mu kalacaksın?
Büyük acı çektiğini görüyorum.
PHİLOKTETES
Öldüm, bittim evladım! Acımı gizleyemeyeceğim
artık senden. Ah, ah, ah! İçime kadar işliyor,
beni mahvediyor. Ah zavallı ayağım!
Bu kadardı, dayanamayacağım artık.
Ah, ah, ah! Yedi bitirdi beni bu illet.
Evladım, yanında kılıcın varsa eğer,
yalvarırım kes ayağımı. Hayatta kalıp
kalmayacağımı düşünmeden, vakit
yitirmeden salla kılıcını. Haydi evladım!
NEOPTOLEMOS
Ne oldu öyle birden? Neden inleyip çığlıklar atıyorsun?
PHİLOKTETES
Nedenini biliyorsun!
NEOPTOLEMOS
Hayır bilmiyorum!
PHİLOKTETES
Biliyorsun evladım!
NEOPTOLEMOS
Hiçbir şey bilmiyorum!
PHİLOKTETES
Nasıl bilmezsin! Aman, aman, aman!

NEOPTOLEMOS
O kadar kötüymüş demek ayağının durumu.
PHİLOKTETES
Kötü ve anlatılacak gibi değil. Acı bana!
NEOPTOLEMOS
Ne yapmamı istersin?
PHİLOKTETES
Gördüklerinden korkup terk etme beni. Bu bela,
bir süre sonra nefretini doyurunca hafifliyor.
NEOPTOLEMOS
Zavallı dostum, ne hallere düşürdü bu acı seni!
Yardım etmemi, elini tutmamı ister misin?
PHİLOKTETES
Beni bırak, ama demin istediğin gibi
yayımı tut nöbetim geçene kadar.
Eline alıp ona gözün gibi bak,
çünkü ağrı hafifleyip kendime gelince,
derin bir uykuya dalıyorum.
Uykunun karanlığına doyana kadar
kimse uyandırmasın beni. Bu arada
onlar gelirse, tanrılar adına yalvarıyorum,
kendi isteğinle, zorla ya da tuzağa
düşerek, verme sakın silahımı.
Öyle yaparsan hem kendini, hem de
sana sığınan beni öldürtürsün.
NEOPTOLEMOS
Gözün arkada kalmasın, dokunmayacak
kimse ona. İyi şanslar dile ve uzat şu yayı.
PHİLOKTETES
Al onu evladım ve dua et
Herakles'le bana olduğu gibi
sana da büyük acılar tattırmasın.
NEOPTOLEMOS
Tanrılar, yardım edin güzel sonuçlansın

her şey. Yolculuğumuz güvenli olsun
ve sağ salim varalım gitmek istediğimiz yere.
PHİLOKTETES
Duaların boşa gidecek korkarım!
Koyu kırmızı renkli, pis kokulu
kan akıyor yine yaramdan
ve sanırım yeni bir nöbet geliyor.
Ah, ah, ah! Daha neler çektireceksin
bana zavallı ayağım. Ağrı sessizce,
sinsice yaklaşıyor. Durumumu
biliyorsun, sakın terk etme beni.
Pis Kephalonialı, benimkiler yerine
senin ciğerlerini paralasaydı keşke bu ağrı.
Argosluların çifte komutanları
Agamemnon ile Menelaos,
benim çektiğim süre kadar
çekseydiniz bu işkenceyi.
Ölüm, ölüm neredesin?
Bunca zamandır, her gün
çağırdığım halde neden gelmezsin?
Sevgili oğlum, al götür beni
şu Lemnos'un volkanına,
içine at yanıp kül olayım.
Elinde tuttuğun silahları almak için,
ben de aynısını yapmıştım Herakles'e.
Ne dersin oğlum, ne dersin?
Susma konuş benimle, aklın nerelerde?
NEOPTOLEMOS
Çektiklerini düşündükçe acı çekiyor, üzülüyorum.
PHİLOKTETES
Metin ol oğlum. Bu acı aniden gelip,
geldiği gibi aniden geçiyor. Ama ne olursun,
beni burada yalnız bırakma sakın.

NEOPTOLEMOS
Korkma, bırakmam.
PHİLOKTETES
Gerçekten kalacak mısın?
NEOPTOLEMOS
Kesinlikle.
PHİLOKTETES
Seni yeminle bağlamak istemem!
NEOPTOLEMOS
Ama sensiz gitmem de hiç doğru değil.
PHİLOKTETES
Elini uzat, el sıkışalım yemin niyetine.
NEOPTOLEMOS
Al işte, gitmeyeceğim!
PHİLOKTETES
Şimdi beni oraya götür.
(*El sıkışırlarken Philoktetes gözlerini gökyüzüne diker.*)
NEOPTOLEMOS
Nereye?
PHİLOKTETES
Yukarıya!
NEOPTOLEMOS
Ne oldu sana böyle? Neden gökyüzüne doğru bakıyorsun?
PHİLOKTETES
Bırak beni, bırak beni!
NEOPTOLEMOS
Nereye?
PHİLOKTETES
Nereye olursa!
NEOPTOLEMOS
Bırakıyorum, daha iyi olacaksa!
PHİLOKTETES
Toprak ana, bu halimle kabul et beni kucağına.
Bu illet yüzünden ayakta duracak dermanım kalmadı.
NEOPTOLEMOS
Başı yana kaykıldığına ve bütün
vücudunu ter bastığına göre, yakında
uykuya dalacak gibi. Ayağının ucunda
küçük siyah bir damar çatladı, kanıyor.
Onu rahat bırakalım dostlarım,
derin bir uykuya dalmak üzere.

2. Stasimon
(827–864)

(*Philoktetes uyumaktadır.*)

KORO

Acı nedir bilmeyen, **Strophe**
dert nedir bilmeyen uyku!
Sevecen efendimiz, tatlı nefesini
salıver üstüne ve bölme
gözlerine yayılan huzuru.
Gel buraya, gel kurtarıcımız!
Oğlum şimdi nereye gittiğini,
nerede duracağını ve benden
bundan sonra ne yapmamı istediğini
düşünmelisin. Gördüğün gibi uyuyor.
Neden duraksıyorsun?
Erken davranan başarıya ulaşır.

NEOPTOLEMOS

Hiçbir şey duyamıyor artık, ama onu da
yanımızda **Mesodos**
götürmezsek yayını almamız doğru olmaz. Tanrı,
yayı onun taşımasını istedi ve zafer çelengi onun hakkı.
Çok ayıptır yarım kalmış bir iş için övünmek.

KORO

Tanrı bu söylediklerinle ilgilenir. **Antistrophe**
Yalnız oğlum, konuşmaya devam
edeceksen sesini alçalt biraz.
Hafiftir hastaların uykusu,
konuştuklarımızı duyabilir.
Ama hatırım için, ne yapacaksan
fark ettirmeden, ona hissettirmeden
yapmalısın. Almak istediğini
–ne kastettiğimi biliyorsun–
almaya çalışırken her akıllı

insanın görebileceği gibi
bazı sorunlar çıkabilir.

Epodos

Rüzgâr döndü, istediğimiz yöne
doğru esiyor ve adamın gözleri hâlâ kapalı.
Tatlıdır güneş altında uyumak.
Yardımcı olacak kimi kimsesi yok,
ellerine kollarına hâkim değil
ve Hades'e varmış gibi derin
bir uykuya teslim etmiş bedenini.
Doğru davranıp davranmadığını
tekrar bir düşün istersen, çünkü en iyi
seçenek korkuya neden olmayandır.

3. Epeisodion
(865–1080)

NEOPTOLEMOS
Susun! Telaş etmeyin ama adam
gözlerini açtı, başını kaldırıyor.
(*Philoktetes uyanır; etrafında Neoptolemos ile gemicilerin olmasına sevinmiş görünür.*)

PHİLOKTETES
Uykuyu izleyen ışık ve dostların
beklenmedik desteği. Oğlum,
çektiğim işkenceyi yakından
izlemeye katlanacağını, yanımda kalıp
yardım edeceğini hiç beklemiyordum.
Cesur birer komutan olan Atreus oğulları
bile zoru gördüklerinde geri çekilmişlerdi.
Ama bir insanın nasıl biri olduğu,
soyundan geldiği atasından anlaşılır.
Sen hiç gözünü kırpmadan korkunç
çığlıklarımın ve yaydığım kokuların

üzerine gittin. Dehşete doyduğuna
göre hastalık, kaldır beni, gir koluma
ve kendime gelir gelmez gemiye binerek
buradan bir an önce uzaklaşalım.

NEOPTOLEMOS

Seni sağlıklı gördüğüme çok sevindim,
hiç beklemiyordum kendine geleceğini.
Hastalığın sana yaptıkları ölümü
andırıyordu. Ayağa kalk da gidelim,
ya da istersen bu arkadaşlar sırtlarında
taşısınlar seni. Öyle yapmaya karar
verirsek zahmet olmaz hiç onlara.

PHİLOKTETES

Sağ ol evladım! En iyisi sen yardım et yürümeme.
Arkadaşların gözünü şimdiden korkutmayalım.
Aynı gemiyle gideceğimize göre, dayanılması zor
pis kokuma yolculuk boyunca katlanacaklar zaten.

NEOPTOLEMOS

Bana tutun, ama kendi gücünle de kalkabilirsin.

PHİLOKTETES

Merak etme kalkarım. Bunca deneyimim var.

NEOPTOLEMOS

Eyvah! Şimdi nasıl getireceğim işin sonunu?

PHİLOKTETES

Ne diyorsun evladım, anlayamadım!

NEOPTOLEMOS

Lafı oraya nasıl getireceğimi bilemiyorum.

PHİLOKTETES

Ne söyleyeceksin ki? Öyle konuşma evladım!

NEOPTOLEMOS

İş buraya geldikten sonra başka çarem yok.

PHİLOKTETES

Hastalığımı yakından yaşayınca korktun
ve gemine almak istemiyor musun beni artık?

NEOPTOLEMOS
İnsan kendi doğasına ters gelen şeyler
yaparsa, zor durumda kalır benim gibi.

PHİLOKTETES
İyi bir insana yardım ederek babana
yakışmayacak bir şey yapmıyorsun ki!

NEOPTOLEMOS
Şerefsizlikle suçlanacağıma üzülüyorum.

PHİLOKTETES
Öyle devam edersen suçlanmazsın! Korkutuyorsun beni!

NEOPTOLEMOS
Ne yapmalıyım Zeus? Gerçekleri gizleyip
iğrenç yalanlar söylediğim için iki kez suçluyum.

PHİLOKTETES
Bu adam bana ihanet etmeye hazırlanıyor
sanırım. Beni adada terk edip gidecek gibi.

NEOPTOLEMOS.
Seni terk etmeyeceğim, ama götüreceğim yer
hoşuna gidecek mi onu bilmem.

PHİLOKTETES
Ne diyorsun evladım? Seni anlamıyorum.

NEOPTOLEMOS
Hiçbir şey saklamayacağım. Seni Troya'ya, Akhalara,
Atreus oğullarının gemilerine götüreceğim.

PHİLOKTETES
Ne dedin, ne dedin?

NEOPTOLEMOS
Lafımı bitirmeden inlemeye başlama.

PHİLOKTETES
Daha ne söyleyeceksin? Bana ne yapmaya niyetlisin?

NEOPTOLEMOS
Seni buradan kurtardıktan sonra,
birlikte Troya'yı yağmalamaya gideceğiz.

PHİLOKTETES
Gerçekten de bana bunu mu yapacaksın?

NEOPTOLEMOS
Öyle yapmanız gerekiyor. Kızma da dinle beni.
PHİLOKTETES
Vay zavallı başım! Bana ihanet ettin yabancı.[39]
Yayımla oklarımı hemen geri ver.
NEOPTOLEMOS
Mümkün değil! Çıkarlarım ve görevim
komutanlarıma itaat etmemi gerektiriyor.
PHİLOKTETES
Seni dehşet saçan ateş seni, seni nefret edilesi
onursuz yalanların ustası seni, acımasızca
kandırarak nasıl bir kötülüktür bu bana yaptığın?
Taşkalpli canavar, hiç acımıyor musun önünde
diz çöküp merhametine sığınan ben zavallıya?
Yayımı alarak ekmek teknemden yoksun ettin beni.
Ata ocağındaki tanrılar adına yalvarıyorum, geri ver
silahlarımı, esirgeme hayatımı. Ama cevaplamıyor bile
sorularımı, hiç geri vermeyecekmiş gibi bakıyor bana.
Hey kuytu limanlar, burunlar, bana yârenlik eden
vahşi dağ hayvanları, hey sarp kayalıklar; size,
ancak size anlatabilirim derdimi. Beni tanırsınız,
anlayışınıza sığınıp gözyaşlarına boğularak
anlatacağım size Akhilleus'un oğlunun yaptığı
kötülükleri. Memleketime götüreceğine dair yemin
ettikten sonra, şimdi Troya'ya götürüyor beni ve Zeus'un
oğlu Herakles'in emaneti kutsal silahları gasbederek
bir ganimetmiş gibi Argoslulara göstermek istiyor.
Güçlü kuvvetli bir rakibini yenmiş gibi gururlanıyor,
oysa farkında değil peşinde bir ölü, bir duman gölgesi,
bir hayalet sürüklediğinin. Güçlü olsaydım yenemezdi,
iğrenç hilelere başvurmasa, bu halimle bile alt edemezdi beni.
Ama şimdi kandırıldım, ne yapmam gerekiyor tanrım?
Geç de olsa kendine gel, geri ver silahlarımı.

Ne diyorsun, susacak mısın hep böyle? Ben bir hiçim artık.
İki kapılı mağaram, tek bir lokma yiyeceğim olmadan
bu kez silahsız döneceğim sana. Tek başıma sönüp
gideceğim kuytu karanlığında. Uçan kuşları,
dağların vahşi hayvanlarını artık avlayamayacağım.
Bugüne kadar onlarla beslenirken, yem olacağım
şimdi pençelerinde. Avladıklarım avcım olacak
bundan böyle. Zavallı bedenimin ölümüyle
daha önce öldürdüklerimin kefaretini ödeyeceğim
hiçbir kötülük bilmez görünen bu sahtekâr yüzünden.
Hatanı anlayıp pişman olursan beddua etmeyeceğim,
ama hatanda diretirsen, dilerim çok kötü olur sonun.

KORO

Şimdi ne yapacağımız senin kararına kalmış kralım,
kulak mı verelim adamın dediklerine, yoksa yelken mi açalım?

NEOPTOLEMOS

Şimdi değil, ilk gördüğüm andan itibaren,
derin bir acıma duyuyorum bu adama karşı.

PHİLOKTETES

Acı bana evladım tanrılar aşkına!
Beni kandırarak kirletme temiz adını.

NEOPTOLEMOS

Ne yapsam acaba, çok üzülüyorum olan bitene.
Keşke hiç yelken açmasaydım Skyros Adası'ndan.

PHİLOKTETES

Kötü biri değilsin, ama kötülerin etkisinde
kalarak yapıyorsun densizliklerini.
Hayâsızlıkları kötülere bırak da geri ver yayımı.

NEOPTOLEMOS

Ne yapalım dersiniz arkadaşlar?

(*Odysseus birden saklandığı yerden çıkar.*)

ODYSSEUS
Sefil ne yapıyorsun? Hemen bana ver yayla okları.
PHİLOKTETES
Neler oluyor? Odysseus'un sesi mi bu duyduğum?
ODYSSEUS
Ta kendisi, gördüğün gibi!
PHİLOKTETES
Eyvah, ihanete uğradım. Buymuş demek
beni pusuya düşürerek silahlarımı alan.
ODYSSEUS
Evet, başkası değil bendim, itiraf ediyorum.
PHİLOKTETES
Oğlum sen ona bakma, geri ver silahlarımı.
ODYSSEUS
Artık istese de geri veremez. Sen de onunla
gemiye bineceksin. Reddedersen zorla bindiririz.
PHİLOKTETES
(*Odysseus'un maiyetini kast ederek.*)
Bunlar mı beni zorlayacak ey insanlığın yüzkarası?
ODYSSEUS
Kendi isteğinle gelmezsen öyle olacak.
PHİLOKTETES
Hey Lemnos toprağı, hey volkanından fışkıran her şeye
kadir ateş, bütün bunları seyredecek misiniz? Bu adamın
beni buradan zorla götürmesine razı olacak mısınız?
ODYSSEUS
Bu dünyaya Zeus hükmediyor ve o karar verdi
buradan ayrılmana, ben sadece onun hizmetkârıyım.
PHİLOKTETES
Alçak, nereden de buluyorsun bu söylediklerini!
Pisliklerine tanrıları bahane göstererek
yalanlarına ortak etmeye çalışıyorsun.
ODYSSEUS
Onlar da gerçekleri söylüyor, bu yolculuğa çıkmalısın.

PHİLOKTETES

İnanmıyorum.

ODYSSEUS

Ben inanıyorum, sen de inanmalısın!

PHİLOKTETES

Ne yazık! Demek ki babamdan özgür değil
köle olarak gelmişim dünyaya.

ODYSSEUS

Hayır, soylularla birlikte Troya'yı yağmalayacaksın.

PHİLOKTETES

Asla! Başıma en büyük kötülükler de gelse, bu sarp
kayalıkta yaşamam da gerekse, kabul etmeyeceğim.

ODYSSEUS

Ne yapmayı düşünüyorsun?

PHİLOKTETES

Şu yüksek kayadan atacağım kendimi.

(*Philoktetes, topallayarak kayalığa doğru ilerler.*)

ODYSSEUS

Yakalayın, sıkıca tutun, kaçırmayın elinizden.

PHİLOKTETES

Ah ellerim, kollarım! Silahlardan mahrum kalıp
kıskıvrak bağlanınca ne durumlara düştünüz?
Hiçbir sağlıklı ve dürüst düşüncesi olmayan
sahtekâr, benim sayıp sevdiğim ama senin
hiç değer vermediğin, az tanıdığım
bu çocuğu kullanarak nasıl da kandırdın beni!
Söylediklerinden başka bir şey yapmadığı halde
şimdi vicdan azabı duyduğu besbelli,
hem yaptıkları, hem de başıma gelenler yüzünden.
Doğasında yoktu, istemiyordu kötülüğü
ama senin karanlık ruhun, bütün adilikleri
öğreterek onu yalan dolanın ustası yaptı.
Şimdi de vicdansız, elimi kolumu bağlayarak,
bir zamanlar tek başıma, kimsesiz, vatansız
ve canlı bir ceset gibi terk ettiğin bu sahilden
zorla koparmaya çalışıyorsun. Sana nicedir lanet

okuduğum halde, tanrılar yüzümü hiç güldürmüyor.
Sen güle oynaya hayatını yaşarken, bunca çile çeken
bedenim acılar içinde kıvranıyor, sen ve hizmetlerine
girdiğin büyük komutanlar, Atreus oğulları, başıma
gelen felaketlere gülüyorsunuz. Üstelik ben bütün
iyi niyetimle sefere yedi gemiyle gönüllü katılmışken,
seni zorlayarak, tehdit ederek Troya'ya götürdüler.[40]
Buna rağmen burada terk edilen benim, sizler de
birbirinize atıyorsunuz terk edilmemin sorumluluğunu.
Şimdi neden çekiştiriyor, neden götürüyorsunuz
beni buradan? Artık hiçbir önemim kalmadı,
gözünüzde çoktan ölmüşüm. Şimdi topallamıyor,
pis kokmuyor muyum vicdansız? Tanrılara
nasıl kurban sunup ayinler yapacaksınız?
Beni buraya bu bahaneyle terk etmediniz mi?
Sürüm sürüm sürünmenizi dilerim ve tanrılar
adaleti önemsiyorsa eğer, sürüneceksiniz
bana çektirdikleriniz yüzünden. Ama ilahî bir buyruk
gelmeseydi, benim gibi değersiz birinin
ayağına kadar gelmezdiniz bunca yolu.
Ah vatan toprağım ve yüksekten her şeyi gören
tanrılar, cezalandırın onları. Acıyorsanız bana,
bugün olmasa bile günün birinde layıklarını bulsunlar.
Cezalandıklarını görürsem, berbat hayatımı unutup
hastalığımdan kurtulmuş sayacağım kendimi.

KORO

Odysseus, bunlar sertlik görmüş bir adamın sert
sözleri. Felaketler karşısında boyun eğecek gibi değil.

ODYSSEUS

Ben ondan da sert konuşabilirim,
ama zamanı değil. Tek bir şey var
söylemek istediğim: İhtiyaç duyulduğunda
böyle davransanı da dürüst ve adil olmam
gerektiğinde bulamazsın benden dürüstünü.

Doğam gereği hep zafere odaklanmışım,
ama senin durumunda bilerek geri çekileceğim.
(*Tayfalara seslenir.*)
Bırakın adamı, dokunmayın ona,
burada kalsın. İhtiyacımız yok artık ona,
biz sadece silahlarını istiyorduk. Yanımızda
okçulukta en az onun kadar usta olan
Teukros[41] var. Ben de ondan kötü değilim
ne ok atmada ne de hedefimi vurmada.
Gördün mü, sana ihtiyacımız yok, Lemnos'un
keyfini çıkar! Gidiyoruz, sana öngörülen
şanla şöhret belki de bana layık görülür.

PHİLOKTETES
Ne günlere kaldık! Argosluların önüne
silahlarımı kuşanmış olarak mı çıkacaksın?

ODYSSEUS
Konuşacak bir şey kalmadı artık, gidiyoruz!

PHİLOKTETES
Sesin soluğun çıkmıyor Akhilleus'un oğlu.
Elini kolunu sallayarak gidecek misin sen de?

ODYSSEUS
Sen ona bakma oğlum, yoluna devam et.
Yiğit de olsan her an işimizi bozabilirsin.

PHİLOKTETES
(*Philoktetes koroya hitaben konuşur.*)
Ya siz yabancılar, hiç acımadan terk edecek
misiniz beni böyle tek başıma?

KORO
Bizim kaptanımız bu delikanlıdır,
hakkında ne karar verirse onu uygularız.

NEOPTOLEMOS
Yufka yürekli olduğumu söyleyecekler,
ama Philoktetes istiyorsa eğer, gemiyi
hazırlayana ve dualarımızı bitirene

kadar yanında kalın. Bu arada, belki de sakince düşünerek fikrini değiştirir ve bizi büyük dertlerden kurtarır. Biz gidiyoruz, seslendiğimizde hemen yanımıza gelin.

(*Neoptolemos ile Odysseus sahneden çıkarlar.*)

3. Stasimon (1081–1217)

PHİLOKTETES

(*Kommos*)[42]

Dağ başındaki hem sıcak **Strophe I**
hem dondurucu mağaram.
Kaderimde yokmuş demek
seni günün birinde terk etmek.
Şimdi de ölümüme
tanık olacaksın. Ne yazık!
Kederimle doldurduğum
hüzünlü konut, ne olacak
bundan sonraki halim?
Yiyecek bulmak için
kimden medet umacağım?
Fırtınaların koptuğu gökyüzünde
süzülen ürkek kuşların avı olacağım.
Artık dermanım kalmadı.

KORO

Sen, evet sen, kendin
istedin öyle olmasını.
Felaketin daha güçlü
birinden kaynaklanmıyor.
En iyisini düşünmek elindeyken,
en kötüsünü tercih ettin.

PHİLOKTETES
Zavallı, zavallı başım! **Antistrophe I**
Yorgunluktan tükenmiş,
mutsuz ve tek başıma
ölüp gideceğim burada.
Ah, ah, ah!
Güçlü kollarımla
gerdiğim yayım
olmadan nasıl
beslerim kendimi?
Sahtekâr bir aklın
sinsice söylediği
sözlere kandım.
Bunları tezgâhlayan,
çektiklerimin aynısını
çeksin dilerim.
KORO
Alınyazındır, tanrıların
yakıştırdığı alınyazındır bu.
Sorumlusu biz değiliz,
başkasına sakla
beddualarını. Elinin tersiyle
itme dostluğumuzu,
biz sana üzülüyoruz.
PHİLOKTETES
Şimdi, köpüren denizin **Strophe II**
kıyısında oturmuş,
kimseye dokundurmadığım
ekmek teknemi elinde
çevirip arkamdan gülüyordur.
Sevgili yayım, zorla
kopardılar seni benden.
Duyguların varsa eğer,
Herakles'in dostunun

ne hallere düştüğünü
görüp üzülüyorsundur.
Şimdi bir sahtekârın
ellerine düştün,
adiliklerine tanık olacak,
ruhun varsa eğer, nefret dolu
hayâsız ruhunun sırtıma
yüklediği felaketlere ağlayacaksın.

KORO

Erkekler doğruları savunmalı,
ama konuşurken acıları
kin ve nefrete dönüşmemeli.
O bir emir kulu, ortak çıkarları
korumaya çalışanlardan biri.
Dostlarına yardım ediyor.

PHİLOKTETES

Gökyüzünün kanatlı sakinleri
ve dağın eteklerinde beslenen
yabani hayvanlar, bundan böyle
mağarama yaklaşırken korkmanıza
gerek kalmadı, kaçmayın.
Eskisi gibi elimde oklarımın
gücü yok artık. Çekinmeyin
gelin, size zararım dokunamaz.
Zavallı tenimi parçalayarak
hemcinslerinizin intikamını
alabilirsiniz. Yakında
bu dünyadan göçeceğim,
yiyecek bulamadan
nasıl hayatta kalırım?
Bereketli toprağın sağladığı
nimetlerden yararlanamayan biri
rüzgârla doyabilir mi?

KORO

Tanrılar aşkına, iyi niyetle yaklaşan
bir yabancıya güvenebilirsen,
yanıma gelip dinle beni.
Bu felaketlerden kurtulmak elinde!
Yaran korkunç acılar veriyor
ve onlara katlanman çok üzücü.

PHİLOKTETES

Ne gereği vardı yaramı
hatırlatmanın? Bu adaya gelenlerin
en iyisi, neden mahvettin beni,
neden yaptın bunca kötülüğü?

KORO

Ne demek istiyorsun?

PHİLOKTETES

Beni nefret ettiğim Troya'ya
götürmeye çalışıyorsun.

KORO

En iyisinin bu olduğuna inanıyorum.

PHİLOKTETES

Yeter artık, yalnız bırak beni.

KORO

Benden istediğin hoş bir şey ve sana
memnuniyetle uyacağım! Gidelim,
gidelim artık. Gemide yapacak işlerimiz var.

PHİLOKTETES

Sığıntıları koruyan Zeus adına,
yalvarıyorum gitmeyin buradan.

KORO

Önce biraz sakinleş!

PHİLOKTETES

Tanrılar adına,
gitmeyin yabancılar.

KORO

Ne bağırıyorsun?

PHİLOKTETES
Ah kara bahtım! Yedi bitirdi beni acılar.
Ah ayağım, ayağım! Hayatımın
sonuna kadar ne yapayım seni?
Geri dönün yabancılar!
KORO
Geri dönüp ne yapacağız? Demin
söylediklerini duydu mu kulakların?
PHİLOKTETES
Bana kızamazsınız!
Üzüntüm öyle büyük ki
ne dediğimin farkında değilim.
KORO
O zaman sana önerdiğimizi yap, bizimle gel!
PHİLOKTETES
Asla! Zeus başıma şimşeklerini
yollasa bile, hiçbir şekilde ayrılmayacağım
bu adadan. Troya ile onun gölgesinde
savaşmaya gidenler umurumda değil.
Onlar hiç acımadan beni yaralı ayağımla
bu ıssız adaya terk ettiler. Yabancılar,
sadece tek bir iyilik istiyorum sizden.
KORO
Nedir istediğin?
PHİLOKTETES
Lütfen bana bir kılıç, bir balta ya da bir ok verin!
KORO
Ne yapacaksın onlarla?
PHİLOKTETES
Kendimi kesmek, vücudumu parçalamak
istiyorum! Ölümü, ölümü arzuluyorum!
KORO
Ama neden?
PHİLOKTETES
Babamı görürüm belki.
KORO
Nerede ki baban?

PHİLOKTETES
Hades'te, çünkü artık hayatta
değil.[43] Ah, güzel memleketim,
baba ocağım. Düşmanım
Akhalara katılmak için
terk ettiğim kutsal ırmağını
bir kez daha görebilseydim!
Şimdi bir hiçim artık.
(*Philoktetes ağır adımlarla mağarasına doğru gider.*)

Eksodos
(1218–1471)

(*Neoptolemos Philoktetes'in yayını ve oklarını elinde tutarak aceleyle sahneye girer. Arkasından Odysseus gelir.*)

KORO
Çoktan gemide olmalıydık, ama bak,
Odysseus ile Akhilleus'un oğlu
bu tarafa doğru geliyor.

ODYSSEUS
(*Neoptolemos'a hitaben.*)
Neden böyle aceleyle geri döndüğünü
anlatmayacak mısın bana?

NEOPTOLEMOS
Az önce yaptığım hataları düzeltmeye gidiyorum.

ODYSSEUS
Önemli bir neden bu söylediğin! Neymiş hataların peki?

NEOPTOLEMOS
Sana ve orduya uymam.

ODYSSEUS
Bana uymak neden hata olsun?

NEOPTOLEMOS
Bir adamı hileyle ve iğrenç yalanlarla kandırdım.

ODYSSEUS
İnanılacak gibi değil! Yeni bir şey mi?
NEOPTOLEMOS
Pek yeni sayılmaz. Poias'ın oğlunu kast ediyordum.
ODYSSEUS
Ne yapmaya niyetlisin? İçime bir korku düştü birden.
NEOPTOLEMOS
Bu yayla okları kimden aldıysam ona geri vereceğim.
ODYSSEUS
Zeus! Neler diyorsun? Onları geri vermeyi düşünemezsin.
NEOPTOLEMOS
Utanç verici ve haksız yöntemlerle
aldığıma göre, onları geri vermeliyim.
ODYSSEUS
Tanrılar adına! Şaka mı yoksa bu söylediklerin?
NEOPTOLEMOS
Doğruları konuşmak şakaysa!
ODYSSEUS
Ne diyorsun Akhilleus'un oğlu? Nedir bütün bunlar?
NEOPTOLEMOS
Aynı şeyleri bir daha mı tekrarlayayım?
ODYSSEUS
Hayır, bir kez bile duymak istemiyorum.
NEOPTOLEMOS
İyi öyleyse, ben söyleyeceğimi söyledim.
ODYSSEUS
Acele etme, seni engelleyecek birileri var.
NEOPTOLEMOS
Bak sen! Kimmiş beni engelleyecek olanlar?
ODYSSEUS
Akha ordusu ve ben de onlardan biriyim.
NEOPTOLEMOS
Akıllısın ama hiç akıllıca değil söylediklerin.

ODYSSEUS

Senin de söylediklerinle yapmak istediklerin pek
akıllıca değil.

NEOPTOLEMOS

Adalet, senin akıl dediğinden daha önemli.

ODYSSEUS

Benim yönlendirmemle aldıklarını geri vermen adil değil.

NEOPTOLEMOS

Utanç verici hatamı düzeltmeye çalışacağım.

ODYSSEUS

Bunu yapmakla kızdıracağın
Akha ordusundan hiç korkmuyor musun?

NEOPTOLEMOS

Adalet benden yana oldukça hiçbir şeyden korkmam.

ODYSSEUS

[Ama kaba güç de benden yana!]

NEOPTOLEMOS

Tehditlerinle de yıldıramazsın beni.

ODYSSEUS

Demek ki Troyalılarla değil, seninle savaşmam gerekecek.

NEOPTOLEMOS

Olacağı varsa olsun!

ODYSSEUS

Sağ elimin kılıcıma uzandığını görüyor musun?

NEOPTOLEMOS

Benim elim de hiç gecikmeden aynı yere uzanacak.

(*İki erkek ve maiyetlerindeki gemiciler kılıçlarına uzanırlar, ama Odysseus hemen geri adım atar.*)

ODYSSEUS

Ben yine de sana silahımı doğrultmayacağım.
Yaptıklarını anlatınca orduya, cezanı onlar verir.

(*Odysseus tehditler savurarak uzaklaşır.*)

NEOPTOLEMOS

Akıllılık ettin. Ağlayıp sızlanmadan

gidersen canını kurtarırsın. Şimdi de sana
sesleniyorum Poias'ın oğlu Philoktetes,
çık artık taştan yapılmış sığınağından.
(*Philoktetes mağaradan çıkar, karşısında*
Neoptolemos'u görür.)

PHİLOKTETES
Mağaramın önünde nedir bu gürültü, bu sesler?
Yabancılar beni neden çağırdınız, ne istiyorsunuz?
Eyvah, durum kötü görünüyor. Yaptıklarınız
yetmedi de yeni sahtekârlıklar mı düşünüyorsunuz?

NEOPTOLEMOS
Korkma da sana söyleyeceklerimi dinle.

PHİLOKTETES
Nasıl korkmam! Daha önce de tatlı sözlerine
kanarak başımı belaya sokmadım mı?

NEOPTOLEMOS
Pişman olamaz mı sence bir insan?

PHİLOKTETES
Yayımla oklarımı çalarken de öyle konuşuyordun,
Bir düşmanın ağzından çıkan dostça sözlerle.

NEOPTOLEMOS
Ama şimdi öyle değilim. Ne karar verdiğini
duymak istiyorum. Yokluklar içinde burada mı
kalacaksın, yoksa bizimle denize mi açılacaksın?

PHİLOKTETES
Sus artık, bütün konuştukların boş laf.

NEOPTOLEMOS
Son kararın bu mu?

PHİLOKTETES
Kesinlikle.

NEOPTOLEMOS
İkna olmanı isterdim, ama yanlış konuştuysam
susabilirim.

PHİLOKTETES
Boşuna konuşuyorsun. Bundan böyle tetikte
olacağım hep sana karşı. Hayatta kalmamı

sağlayan silahlarımı hileyle aldıktan sonra
utanmadan nasihatlerde bulunuyorsun.
Soylu bir babanın oğlu olmana karşın utanç verici
şeyler yapıyorsun. Lanet olsun hepinize! Önce
Atreus oğullarına, sonra da Odysseus ile sana.

NEOPTOLEMOS
Beddua etme. Sana ellerimle uzatıyorum silahlarını.

PHİLOKTETES
Ne dedin? Yine mi kandırmaya çalışıyorsun beni?

NEOPTOLEMOS
Her şeye kadir kutsal Zeus adına yemin ediyorum.[44]

PHİLOKTETES
Söylediklerin çok güzel, doğruysalar eğer.

NEOPTOLEMOS
Onları doğrulatmak çok kolay.
Elini uzat da vereyim silahlarını.
(*Philoktetes uzanır ve şefkatle silahlarını alırken birden sahneye Odysseus girer.*)

ODYSSEUS
Tanrılar şahidim olsun ki, Atreus oğulları
ve ordu adına, bu yaptığınızı yasaklıyorum.

PHİLOKTETES
Oğlum kimin sesiydi bu? Odysseus mu geldi yoksa?

ODYSSEUS
Doğru duydun. Gördüğün gibi yanındayım
ve Akhilleus'un oğlu istese de istemese de
seni zorla Troya'ya götüreceğim.

PHİLOKTETES
Şimdiden sevinme, unutma ki yayım elimde.

NEOPTOLEMOS
Tanrılar aşkına, sakın ok atma ona.

PHİLOKTETES
Sen de tanrılar aşkına, elimi tutma sevgili oğlum.

NEOPTOLEMOS
Bırakamam elini.
(*Odysseus sahneden ayrılır.*)
PHİLOKTETES
Neden düşmanıma ok atmamı engelledin?
NEOPTOLEMOS
Bunun ne sana, ne de bana bir yararı dokunurdu.
PHİLOKTETES
Şunu iyi bilmelisin ki, Akha ordusunun
başındaki bu sahte elçilerin yiğitliği
dillerindedir. İş savaşa varınca korkup sinerler.
NEOPTOLEMOS
Sen yayınla oklarını aldın. Artık bana
kızman için kalmadı herhangi bir nedenin.
PHİLOKTETES
Haklısın oğlum. Sen hareketlerinle atalarına
layık olduğunu gösterdin. Hem hayattayken,
hem de ölümünden sonra sayılıp sevilen
Akhilleus'un oğlusun, Sisyphos'un değil.
NEOPTOLEMOS
Babamla benim hakkında söylediklerine
çok sevindim. Ama benim de senden
istediklerimi dinlemelisin. İnsanlar tanrıların
uygun gördüğü alınyazılarına katlanmalıdır.
Ama senin gibi, kendi hataları yüzünden
başı belaya girenlere ne acımak, ne de onları
affetmek doğru değildir. Şimdi senin gözün
döndü ve iyilik yapmak üzere tavsiyede bulunan
hiç kimseyi kendine yaklaştırmıyor, kötü
niyetli olduğunu düşünüp düşmanın belliyorsun.
Ama ben yine de konuşacağım. Yeminlerin denetçisi
Zeus şahidim olsun, bunları öğren ve aklının
bir köşesinde tut. Sen tanrıların iradesiyle
acı çekiyorsun. Khryse Tapınağı'nda sunağa

çok yaklaşınca, açık havadaki tapınağı gizlice
koruyan evcil yılan seni soktu. Bilmelisin ki
güneş doğduğu yerden doğduğu ve battığı yerden
battığı sürece bu hastalıktan kurtulamayacaksın.
Kendi isteğinle Troya ovalarına benimle gelerek,
ayağını Asklepios'un oğullarına[45] gösterip yaranı
tedavi edene, benim yardımım ve hedefini şaşmaz
oklarınla kaleyi fethedene kadar bu iş böyle sürecek.
Sana bunları nasıl öğrendiğimi anlatayım.
Ordunun eline Helenos adında Troyalı
çok yetenekli bir kâhin esir düştü.
Bu adam, sana söylediklerimin yapılması
gerektiğini ve bu yaz Troya'nın kesinlikle
fethedileceğini söylüyor. Kehanetinin
doğruluğuna da kendi hayatını ortaya koyuyor.
Bütün bunları bildiğine göre gel, sen de katıl bize.
Gelirsen çok yönlü olacak kârın: Yunanlıların en büyük
kahramanlarından biri olacaksın, en iyi hekimler
yaranı tedavi edecek ve nice yiğidin ahını alan
Troya'yı yağmalayarak şan şöhret kazanacaksın.

PHİLOKTETES

Nefret edilesi hayat! Neden hâlâ beni yeryüzünde
tutuyor, Hades'e göndermiyorsun? Ne yapayım
şimdi? İyi niyetle tavsiyelerde bulunan bu çocuğun
sözlerini nasıl reddedeyim? Geri adım mı atayım?
Öyle yaparsam gün yüzüne nasıl çıkarım, kim saygı
duyar bana? Zavallı gözlerim bunca felakete
tanık olduktan sonra, beni buraya sürgün eden
Atreus oğullarını görmeye nasıl katlanırsınız?
Bana kan kusturan Laertes'in oğluyla birlikte olmamı
nasıl kabullenirsiniz? Şimdiye kadar yaşadıklarım
yüzünden değil hüznüm. Bu adamların bana bundan
sonra çektireceklerini düşündükçe kahroluyorum.
Kötü niyetle hareket edenler her açıdan kötü olurlar.

Aslında sana da çok şaşırıyorum. Babanın
silahlarına hayâsızca el koyarak sana bu kadar
ağır hakarette bulunan bu adamların peşinden
gitmemeli, onlarla müttefik olmayı kabul etmemeli,
beni de aynısını yapmaya zorlamamalıydın.
Hayır oğlum, vazgeç ısrarından. Söz verdiğin
gibi beni evime götür, sen de Skyros'a geri dön.
Onlar, bir şekilde kötülüklerinin bedelini
pahalı ödeyecekler. Ben de, baban da çifte
minnet duyacağız sana. Kötülere yardım
etmeyerek onlardan farkını gösterecek,
iyi bir insan olduğunu kanıtlayacaksın.

NEOPTOLEMOS
Söylediklerin çok doğru, ama tanrıların iradesine
ve benim söylediklerime güvenmek zorundasın.
Bir arkadaşınla, benimle birlikte ayrılmalısın bu adadan.

PHİLOKTETES
Sen şimdi gerçekten de, bu sakat ayağımla nefret ettiğim
Atreus oğullarının yanına gitmemi mi öneriyorsun?

NEOPTOLEMOS
Hayır, dayanılmaz acılar veren yaranı tedavi
edecek hekimlerin yanına gitmeni öneriyorum.

PHİLOKTETES
Tavsiyen korkunç! Bana ne söylediğinin farkında mısın?

NEOPTOLEMOS
Gelişmelerin ikimizin de yararına olacağını görüyorum.

PHİLOKTETES
Söylediklerini tanrıların duymasından utanmıyor musun?

NEOPTOLEMOS
Neden utanayım, dostlarıma yardım etmeye çalışıyorum.

PHİLOKTETES
Söylediklerinden ben mi, Atreus oğulları mı yararlanacak.

NEOPTOLEMOS
Arkadaşım sen olduğuna göre, sözlerim seni hedefliyor.

PHİLOKTETES

Ama beni düşmanlarıma teslim etmeyi düşünüyorsun.

NEOPTOLEMOS

Felaketlerle inatlaşmamayı öğrenmelisin dostum.

PHİLOKTETES

Seni tanıdım artık, sözlerinle bana zarar vereceksin.

NEOPTOLEMOS

Yanlış adamdan çekiniyorsun ve bunu anlamamakta kararlısın.

PHİLOKTETES

Neyi anlayacakmışım? Bana kimin zarar verdiğini bilmiyor muyum sanki?

NEOPTOLEMOS

Seni terk etmiş olabilirler, ama şimdi iyiliğini istiyorlar.

PHİLOKTETES

Ne dersen de, kendi isteğimle Troya'ya gitmeyeceğim.

NEOPTOLEMOS

Bütün söylediklerimle aklını çelemediğime göre,
artık ne yapacağımı bilemiyorum. Yapabileceğim
en doğru şey susmak ve dertlerinden kurtarmaktan
vazgeçerek seni alınyazınla baş başa bırakmak.

PHİLOKTETES

Alınyazımda neler yazıldıysa onları çekmeye
razıyım. Ama zaman yitirmeden, elimi sıkarak,
evime göndereceğine dair verdiğin sözü
yerine getir oğlum ve bir daha hiç anma Troya'yı,
onun yüzünden yeterince üzüldüm.

NEOPTOLEMOS

Hazırsan gidelim.

PHİLOKTETES

İşte şimdi güzel bir laf ettin.

NEOPTOLEMOS

Koluma gir, sana yardım edeyim.

PHİLOKTETES

Elimden geldiğince.

NEOPTOLEMOS

Akhalar'dan nasıl korunacağım?

PHİLOKTETES

Onu hiç merak etme.

NEOPTOLEMOS
Ülkeme saldırırlarsa ne yaparım?

PHİLOKTETES
Ben yanında olacağım.

NEOPTOLEMOS
Nasıl yardım edeceksin?

PHİLOKTETES
Herakles'in oklarıyla.

NEOPTOLEMOS
Ne yapacaksın onlarla?

PHİLOKTETES
Yaklaşmalarını engellerim.

NEOPTOLEMOS
Toprağına veda et de gidelim.
(Philoktetes toprağı öpmek üzere diz çökünce
Herakles ortaya çıkar.)[46]

HERAKLES
Henüz değil Poias'ın oğlu!
Sana söylemek istediklerimi
dinlemeden gitme. Herakles'in sesini
duyduğundan ve yüzünü gördüğünden
emin olabilirsin. Hatırın için gökyüzündeki
evimi terk ederek, Zeus'un buyruklarını
iletmeye ve çıkmaya hazırlandığın yolculuğu
engellemeye geldim. Söyleyeceklerimi
dikkatle dinle. Öncelikle sana maceralarımı
hatırlatacağım. Gördüğün gibi, büyük emek
sarf ettikten ve büyük sıkıntılar yaşadıktan
sonra ölümsüz şan ve şöhrete kavuştum.
Senin alınyazında da benzer şeyler yaşaman
yazılmış, çektiğin sıkıntılardan sonra
şan ve şöhret bekliyor seni. Bu gençle Troya'ya
gidersen eğer, önce şu iğrenç yarandan
kurtulacaksın ve cesaretinle ordu
içinde sivrildikten sonra, oklarınla bütün
bu kargaşaya sebep olan Paris'i öldüreceksin.
Troya'yı fethedecek, cesaret ve yiğitliğinin karşılığı
olarak evine, baban Poias'ın memleketi Oite'ye
birbirinden değerli ganimetler göndereceksin.
Ordunun oklarıma karşılık vereceği

armağanları da bedenimin yakıldığı
mezarıma getir.[47] Akhilleus'un oğlu, dinle,
sana da söyleyeceklerim var. Troya ovasını
ne sen onsuz, ne de o sensiz tek başınıza
fethedemezsiniz. Birlikte yaşayan iki aslan
gibi kollamalısınız birbirinizi. Yarayı tedavi
etmek üzere Asklepios'u göndereceğim,
çünkü Troya'nın ikinci fethi de oklarımla[48]
olmalı. Ama siz de ülkeyi yağmalarken
ihmal etmeyin tanrılara saygı göstermeyi,[49]
çünkü babamız Zeus'a göre odur her şeyden
önemli olan. İnsanların inancı ölümleriyle
ölmez, sağ olsalar da ölseler de kaybolmaz.

PHİLOKTETES

Duymayı özlediğim şeyler söyleyen
ve bunca yıl sonra karşıma çıkan sevgili yüz.
Söylediklerinin dışına çıkmayacağım.

NEOPTOLEMOS

Ben de öyle yapacağım.

HERAKLES

Zaman yitirmeyin öyleyse,
hareket vakti geldi.
Rüzgâr istediğiniz yöne doğru esiyor.
(*Herakles sahneden ayrılır.*)

PHİLOKTETES

Bu topraklardan ayrılırken
birkaç şey söylemek istiyorum.
Hoşça kalın beni koruyan
mağaram, sulak otlaklarda
yaşayan nympheler ve denizin
dinmek bilmeyen uğultusu.
Hoşça kalın yüzüme vuran tuzlu lodos
ve aman vermeyen acılarımın
iniltilerini yankılayan Hermes'in dağı.[50]

Küçük çaylar ve Apollon'un pınarları,[51]
daha önce hayal bile edemediğim şana
kavuşmak üzere sizden ayrılıyorum.
Hoşça kal dalgalarla çevrili Lemnos,
alınyazımın çağırdığı yere doğru,
kazasız belasız bir yolculuk yapmamı dile.
Dostlarımın tavsiyesi ve her şeye kadir
tanrının buyruğuyla çıkıyorum yola.

KORO

Hep birlikte yola çıkalım öyleyse
ve deniz nymphelerinden rica edelim
dönüş yolculuğumuzun güvenli olmasını.
(*Gemiye binmek üzere sahneden ayrılırlar.*)

Sonnotlar

1. Aithalia ve Ypsilia adlarıyla da bilinen adadan İlyada'da söz edilir. İlk sakinleri korsan olduğundan Lemnoslu sıfatı katil anlamına geliyormuş. Mitolojiye göre, Zeus Hephaistos'u gökten attığında Moskhylos Dağı'nın tepesine düşmüş, onun volkan olmasına neden olmuştu. Yanardağ tragedyanın yazıldığı tarihlerde faaldi.
2. Mitolojide kızıl saçlı anlamına gelen Πύρρος [pyrros] adıyla da tanınan Neoptolemos, Akhilleus ve Deiameia'nın oğluydu. Anne tarafından dedesi Lykomedes, Skyros Adası'ndaki Dolopsların kralıydı. Babası Troya'da savaştığı için Neoptolemos'un çocukluğu burada geçmişti. Akhilleus'un ölümünden sonra, Troya Savaşı'nı sadece onun bitireceğini söyleyen kâhin Helenos'un kehanetinden sonra savaşa katıldı ve kahramanlığıyla dikkatleri çekti. Büyük ahşap atla Troya'ya giren Akhalardan biriydi. Vergilius, gözünün önünde çocuklarını öldürdükten sonra Troya Kralı Priamos'u da öldürdüğünü söyler (*Aeneid*, II. 547). Troya'nın fethinden sonra babasının memleketi Phthia'ya giderek tahta geçti. Antikçağ yazarları, onu sert ve acımasız biri olarak gösterirler. Ancak Sophokles'e göre hassas ve dürüst bir gençtir.

3. Philoktetes Poias ve Demonassa'nın oğluydu. Babası, koyunlar ülkesi anlamına gelen ve günümüzde doğu Tesalya ile kuzey Magnesia'ya karşılık gelen Meliboia'nın kralıydı. Bütün kaynaklar, Herakles'in ona yayını verdiğini, okçuluğu öğrettiğini ve usta bir okçu olduğunu belirtir. Hedefini şaşmaz yayını, acılardan kıvranan Herakles'i ateşe vererek onu yaşadığı işkenceden kurtardığı için almıştı. Troya seferine yedi gemiyle katılan Philoktetes, Khryse Tapınağı'nda sunağa çok yaklaşınca sunağın koruyucusu yılan tarafından sokuldu. Yarasından pis kokulu irin akan Philoktetes Lemnos'ta terk edilerek, tam on yıl adada tek başına kaldı.
4. Troya seferinin başkomutanı Argos Kralı Agamemnon ile onun kardeşi ve Sparta Kralı Menelaos.
5. Kurban törenine katılan herkes ellerini yıkar, mutlak bir sessizlik olur ve tören sonra başlardı.
6. Eserin 28–34 dizelerinde her dizede farklı bir kişinin konuştuğu ve diyaloğa hız kazandıran στιχομυθία [stihomithia] tekniği kullanılmıştır.
7. Orijinalde 54. dizede iki farklı kişi, Neoptolemos ve Odysseus aynı dizeyi paylaşır. ἀντιλαβή [antilavi] adıyla bilinen bu teknik diyaloğa hız kazandırır.
8. Zeus ve Atlas'ın kızı Elektra'nın oğlu Dardanos, Troya'nın kurucusu ve Kral Priamos'un atasıydı.
9. Babası Tyndareos, kızı (Güzel) Helene'yi evlendirmek istediğini ilan edince, Yunanistan'ın her tarafından güzelliğini duyan prensler ona talip oldu. Tyndareos bunlardan birini seçerse, diğerlerinin ona düşman olacağını, hatta savaş bile çıkabileceğini düşündü. Bu nedenle Odysseus'un tavsiyesine uyarak seçimi Helene'ye bıraktı. Seçimden önce de bütün adaylara genç kızın seçimine saygı göstereceklerine ve ihtiyaç duyduğunda şanslı güveyin yardımına koşacaklarına dair yemin et-

tirdi. Paris'in Helene'yi kaçırması üzerine zamanında yemin etmiş olan bütün krallar ona destek olmak üzere Troya seferine çıktılar.

10. İthakeli kâhin Alitherses, savaşa katılırsa memleketine ancak yirmi yıl sonra, yapayalnız ve tanınmayacak şekilde değişmiş olarak döneceği kehanetinde bulunduğundan, Odysseus Troya seferine katılmak istemiyordu. Başına Hephaistos'un giydiğine benzer bir takke geçirerek, sabanına bir atla bir öküz koştu ve tarlaya tuz ekerek deli taklidi yapmak istedi. Ancak ona inanmayan Palamedes, sabanın önüne küçük oğlu Telemakhos'u atınca Odysseus hayvanları durdurdu ve deli olmadığı anlaşıldı.

11. Philoktetes Herakles'in hedefini şaşmaz yayına sahipti. Bu yayın okları zehirli Lernalı Hydra ve Kentauros Nessos'un kanına batırılmış olduklarından öldürücüydü.

12. Hileyle Philoktetes'in oklarını aldığı için becerikli, Troya'yı ele geçireceği için de yiğit olarak anılacaktı.

13. Hermes başka birçok özelliğinin yanı sıra ticaret ve hırsızlığın da tanrısıydı. Daha doğduğu gün, kendini sargılarından kurtararak Thesalia'ya gitmiş, ağabeyi Apollon'un çobanlık yaptığı hayvanlardan on iki inek, boyunduruk görmemiş yüz düve ve bir boğa çalmıştı.

14. Orijinaldeki κράτος ώγύγιον [kratos ogygion] ifadesi krallık iktidarının meşruiyetini belirtmek için kullanılan bir deyimdir. Mitolojiye göre, Ogyges Boiotia'da hüküm sürmüş, Yunan tarihinin en eski krallarından biriydi. Kelimenin etimolojisi eski, ilkel, ilk anlamlarına gelir.

15. Seferin iki komutanı Argos Kralı Agamemnon ile onun kardeşi ve Sparta Kralı Menelaos'tur. Kephalonialılar acımasız korsanlar olarak ün yapmıştı ve adaları İthake krallığına bağlıydı. Philoktetes, Odysseus'tan nefret

ettiği için onu İthake kralı unvanıyla anmaz, hakkında bu küçük düşürücü ifadeyi kullanır.

16. Nymphe Khryse, İmroz ya da Tenedos Adası'ndaki Athena Tapınağı'nın rahibesiydi.

17. Efsaneye göre Akhilleus'u okla vuran Paris'ti. Ancak oku onun topuğuna Apollon'un yönelttiğine inanılıyordu. Apollon Troyalıların koruyucusuydu, Paris de böyle bir kahramanlığa layık görülemeyecek kadar korkak ve deneyimsizdi.

18. Troya seferine katılan, Boiotia'daki Eleion kralı Amyntor'un oğlu Phoiniks. Babasının onaylamadığı bir kıza âşık olan Phoiniks saraydan kovularak Phthia Kralı Peleus'a sığınmıştı. Peleus onu Dolopsların kralı ve oğlu Akhilleus'un öğretmeni yapmıştı.

19. Troya'nın güneybatısında küçük bir burunda kurulmuş olan antik şehir, bugün Yenişehir. Akhalar Troya seferinde gemilerini orada karaya çekmişti. Neoptolemos babasının mezarına ev sahipliği yaptığı için şehre lanetli diyor.

20. Homeros sonrası yaygınlık kazanan bir efsaneye göre, oğlunun Troya'da öleceğini bilen annesi Thetis, Akhilleus'u kız gibi giydirerek Skyros'a, Kral Lykomedes'in yanına göndermişti. Kâhin Kalkhas, Akhilleus olmadan Troya'nın fethedilemeyeceğini söyleyince, Odysseus onu aramaya çıkmıştı. Efsaneye göre, satıcı kılığına giren Odysseus kız gibi giyinmiş olan Akhilleus'un önüne mücevherler ve silahlar koyunca Akhilleus silahları tercih edip kimliğini açığa çıkarmıştı.

21. Tmolos Dağı'nda [bg. Bozdağ] doğarak Sardeis şehrinden geçen, Lidya'nın altın zerreleri taşıyan nehri, bugün Sart Çayı. Koruyucusu, Frig kökenli bereket tanrıçası Kybele'ydi.

22. Salamis kralı Telamon oğlu Aias, Troya seferinde Akhaların Akhilleus'tan sonraki en cesur savaşçısıydı.

Dev cüsseli, sert mizaçlı ve iyilikseverdi. Akhilleus'un ölümünden sonra silahlarını kimin alacağı konuşulurken, Thetis Troyalıların en çok korktuğu askere verilmesini önerir. Sorguya çekilen Troyalı tutsaklar Aias'a öfkelerinden onun adını değil, Odysseus'un adını verirler. Silahların kendisine verilmemesine kızan Aias hırsından aklını yitirir ve intihar eder. Sophokles'in Aias adlı tragedyası bu konu hakkındadır.

23. Troya Savaşı'na katılan, Tydeus'un oğlu Aitolialı savaşçı. İkna edici konuşan, cesur ve sert mizaçlı bir asker olarak biliniyordu. Odysseus'la birlikte bir gece saldırısıyla Trakya Kralı Rhesos'u öldürüp atlarını çalmıştı (Homeros, XI). Bu saldırı, nedensiz işlenen cinayetlere örnek gösteriliyordu.

24. Homeros geleneği dışındaki bir efsaneye göre, Autolykos'un kızı Antikleia, Odysseus'un babası Laertes'le evlenmeden önce Sisyphos'tan hamile kalmıştı. Bu efsane, kurnazlığıyla meşhur Odysseus'un bu özelliğini kime borçlu olduğunu açıklamak için, onu mitolojinin diğer meşhur kurnazı Sisyphos'la ilişkilendirmek üzere yakıştırılmış olabilir.

25. Troya seferinin en yaşlı Akhalı savaşçılarından biri Pylos Kralı Nestor'du. İyi bir savaş arabası sürücüsü ve usta bir müzakereciydi. Soğukkanlılığı ve hoşgörüsüyle herkesin saygısını kazanmıştı.

26. Troya Savaşı'nda babasıyla birlikte savaşan Antilokhos, yakışıklılığı ve hızlı koşmasıyla nam salmıştı. Akhilleus'un Patroklos'tan sonra en sevdiği arkadaşıydı. Efsaneye göre babasını kurtarmak için vücudunu ona siper etmiş ve onu kurtarırken kendisi ölmüştü. Külleri Akhilleus ve Patroklos'un küllerinin yanına konmuştu.

27. Menoitios'un oğlu Patroklos, Akhilleus'un üçüncü dereceden kuzeni ve en yakın arkadaşıydı. Akhilleus'un silahlarını kuşanarak Hektor'la yaptığı düelloda öldü

28. İlyada'da soylulara karşı çıkarak onlara meydan okuyan tek halk adamı Thersites'tir. Homeros, böyle bir itaatsizliğe cüret etmesini, onu şaşı, topal, kel ve çirkin resmederek cezalandırır. Troya efsanesinin bu biricik olumsuz kahramanı İlyada'da yer almayan, Akhilleus'un Amazon kraliçesi Penthesilea ile düellosu esnasında hayatını kaybeder. Kraliçeyi yaralayan Akhilleus kadının maskesini çıkarır ve güzelliği karşısında ona âşık olur. Ölmek üzere olan genç kadına hayran hayran bakarken, Thersites bir ölüye âşık olduğunu söyleyerek onunla alay eder. Hiddetiyle meşhur Akhilleus da onu bir yumrukla öldürür. Çağdaş Homeros yorumcuları, Thersites'te soyluların erkini sorgulayan bir halk savaşçısı görürler.

29. Sığınma [ἱκεσία=hikesia] Antik Yunanistan'da yasalarla korunan bir kurumdu. Tehdit altında olanlara, yardım ve güvenlik talebiyle gelenlere yardımcı olmak bir zorunluluktu. Zeus, başka birçok özelliğinin yanı sıra [ἱκέσιος=hikesios] sıfatıyla, sığıntıların koruyucusuydu.

30. Mitolojiye göre, Euboia Adası'nda yaşayan Abantes halkının kralı. Troya seferine katılan Elephenor'un babasıydı.

31. Euboia Adası'nın kuzeydoğusundaki üç adanın ortancası. Metinde, bugün artık kullanılmayan Peparethos adıyla anılıyor.

32. Argos, kuzeybatı Peloponez'in bir şehir devletiydi. En güçlü olduğu tarihlerde, kuzeyde Aigina Adası'ndan güneyde Argos Körfezi'ndeki Kynouria'ya kadar bir bölgeye hâkimdi. Homeros, Troya seferine katılan Yunanlıların tümünü belirtmek için sıklıkla Argoslular terimini kullanır.

33. Yaşlı Phoiniks Akhilleus'un öğretmeniydi ve öğrencisiyle birlikte Troya seferine katıldı (Homeros, X). Atina'nın yerel kahramanı Theseus'un oğulları Akamas

ile Demophon Troya seferine katılmadılar. Sophokles, Miletli Arktinos'un destanı "*İliou Persis*" [Troya'nın Fethi]'nden alıntı yapar. Buna göre, Neoptolemos'un dedesi Lykomedes, Skyros'ta Theseus'u öldürmüştü.

34. Helenos Troya Kralı Priamos ile Hekabe'nin oğluydu. İkiz kız kardeşi Kassandra gibi yetenekli bir kâhindi. Homeros aynı zamanda cesur bir asker de olduğunu belirtir. Geleceği kuşların uçuşunu yorumlayarak okuyabiliyordu. Paris Yunanistan gezisine çıktığında, güzel Helene'yi kaçıracağını ve büyük bir savaşa neden olacağını öngörmüştü.

35. Philoktetes Sisyphos'u kastediyor. Zeus onu Hades'e göndermişti. Ancak Sisyphos yer altı tanrısını hileyle yakalayarak bir zindana hapsetti ve dünyaya geri döndü. Hades görevini yapamadığından, yeryüzü ruhlarını veremeyen yaralı ve hasta bedenlerle doldu. Bunun üzerine tanrılar Hades'i serbest bırakarak Sisyphos'u tekrar yer altına gönderdiler.

36. Anlatılan sahne güreşteki bir oyuna gönderme yapar.

37. Thesalia Kralı İksion evinde misafir ettiği kayınbabasını öldürmüştü. Yunan geleneğine göre ağır bir suç olan misafire kötü davranışı bütün tanrıları kızdırmışken sadece Zeus ona acıdı, Olympos'a yanına çağırdı. Ancak İksion burada Hera'ya sarkıntılık yapınca Zeus onu Hades'e gönderdi ve orada alevler içindeki döner bir çembere bağlandı.

38. Eski tarihlerde Herakles diğer kahramanlar gibi zırh ve kalkanla resmediliyordu. Ancak Alkman ve Stesikhoros gibi lirik şairlerden sonra, aslan postu, sopa ve yayla resmedilmeye başladı.

39. Son açıklamalardan sonra Philoktetes'in Neoptolemos'a hitap şekli değişiyor.

40. Bkz. 72. dizedeki sonnot.

41. Teukros, Telamon oğlu Aias'ın kardeşi ve Yunan ordusunun Philoktetes'ten sonraki en iyi okçusuydu.

42. Kommos [κομμός] Yunan tragedyasında, koronun dramatik karakterlerden biriyle karşılıklı okuduğu bir ağıt türüdür. Oyundaki duygusal gerilimin keder, dehşet ya da mutluluk boyutunda zirveye ulaştığı durumlarda kullanılır.
43. Philoktetes, haber gönderdiği halde onu bulmaya gelmediği için babasının öldüğünü düşünüyor.
44. Yeminlerin denetçisi anlamına gelen horkios [ὅρκιος], Zeus'un sıfatlarından biriydi ve adını anmak büyük bir yemindi.
45. Apollon ile Koronis'in oğlu Asklepios hekimlerin ve tıbbın tanrısıydı. Yılanlı asası tıbbın sembolüdür. Ölümünden sonra hekimlik sanatını, adı sağlık anlamına gelen Hygeia ve oğulları, Asklepiades adında bir lonca düzeni içinde sürdürmüşlerdi. Oğullarından Makhaon ilk cerrahtı, başka bir oğlu olan Podaleirios da ruh hastalıkları dâhil, görünmeyen yaraları tedavi ediyordu. Mitolojiye göre Philoktetes'in yarasını Makhaon tedavi etmişti.
46. Birebir çevirisi "makineden tanrı" olan deus ex machina [ἀπό μηχανῆς θεός=apo mekhanes theos], kurgu karmaşık ve içinden çıkılamaz bir hale geldiğinde, vinç yardımıyla yukarıdan bir tanrı karakterinin indirilmesi anlamına geliyordu. Tragedyaya bu şekilde dâhil olan tanrı beklenmedik çözümler üretebiliyordu.
47. Bkz. Sophokles'in *Trakhisli Kadınlar* tragedyası.
48. Başka bir efsaneye göre, Troya'nın kralı Laomedon, o tarihlerde Argonotlarla birlikte şehirden geçen Herakles'e, kızı Hesione'yi bir canavardan kurtarmasının karşılığında, Zeus'un armağanı olan atlarını vereceğini söyler. Sözünü tutmayan Laomedon'a kızan Herakles, Troya'yı fethederek Laomedon'u öldürür.
49. Akhalar Troya'nın fethinden sonra, insanlara vahşet uyguladıklarından başka, tapınaklara ve kutsal

mekânlara karşı da saygısız davranmışlardı. Bu yüzden, tanrılar ülkelerine dönüşlerini zorlaştırmış, onlara tragedyalara konu olan felaketler yaşatmışlardı.

50. Lemnos'un kuzeyinde bir dağ.

51. Apollon, Philoktetes için Lemnos'ta iki pınar meydana getirmişti. Bunlardan birinden bal, diğerinden şarap akıyordu. Bu efsane, Philoktetes'in yokluk içinde yaşadığı iddiası ile çelişiyor.